

Виноград Господњи

ЛИСТ ПРАВОСЛАВНЕ
ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Година двадесета

Број 3

Нови Сад

О Успењу Пресвете Богородице 2024.

Бесплатан примерак

Радуј се, Мати Живота, која избављаш од смрти душе наше!

Са благословом Његовог Високопреосвештенства
Митрополита бачког господина др Иринеја

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ

Лист православне Епархије бачке
Година двадесета, број 3
Нови Сад, о Успењу Пресвете Богородице 2024.

Уредник
Презвитер др Милан Бандобрански

Чланови уредништва
Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић
Протојереј Владан Симић
Протојереј Жељко Латинковић
Протонамесник Игор Игњатов
Протонамесник Лео Малешевић
Др Данило Михајловић

Лектор и коректор
Јелица Недић

Техничка обрада
Татјана Срдић

Штампа
М&А Принт студио, Нови Сад, 2024.

Тираж 12.000 примерака

Уредништво
21000 Нови Сад
Змај-Јовина 4
vinogradgospodnji.epbacka@gmail.com
www.eparhijabacka.info

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад
271.2 (5)
ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ:
Лист православне Епархије бачке
/Главни и одговорни уредник презвитер др Милан
Бандобрански. – Год. 1, бр. 1 (1976) – год. 25 бр. 82
(2000); Год. 1, бр. 1 (2001) – Нови Сад : Епархија
бачка, 1976–2000; 2007–. – 29 цм
Лист *Виноград Господњи* излази пет пута годишње.
ISSN 0353-1783
COBISS.SR-ID 16504322

САДРЖАЈ

ОСМИ ДАН	3
Катихета Бранислав Илић Богословска мисао преподобног Јустина Ћелијског о Пресветој Богородици	3
СЛОВО АРХИЈЕРЕЈА	7
Митрополит бачки др Иринеј Преподобни Јустин Ћелијски – благодатни богочовек Христов	7
ИЗ СВЕТОГ ЈЕВАНЂЕЉА	12
Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић Спаситељева прича о богаташу и убогом Лазару (Лук. 16, 19 – 31)	12
ОЧЕ, ДА ТЕ ПИТАМ	15
Презвитер Лазар Ђачић Значај и смисао молитвеног сећања на уснуле	15
ИЗ ЛЕТОПИСА	18
Протојереј Петар Бикар О једном немилу догађају у Пивницама уочи храмовне славе 1952. године	18
Ђакон Бранко Бандобрански Тридесетогодишњица освећења темеља храма Светих Кирила и Методија у Новом Саду	20
ПОРТРЕТИ ГОВОРЕ	22
Милан Степановић Стефан Илкић – духовник, црквени писац и ревносни културни прегалац	22
ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ	25
Катихета Бранислав Илић Монографија о Саборном храму у Новом Саду	25
ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ	28
Са часа веронауке: О храму	28
АКТУЕЛНОСТИ	32
СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ	39

Катихета Бранислав Илић БОГОСЛОВСКА МИСАО ПРЕПОДОБНОГ ЈУСТИНА ЋЕЛИЈСКОГ О ПРЕСВЕТОЈ БОГОРОДИЦИ

„Све је од Ње, Пресвете Богомајке;
све што је Господ Христос учинио
у овоме свету, од Ње је.”
(Преподобни Јустин Ћелијски)

Овог, 2024. лета доброте Господње обележавамо сто тридесет година од рођења, четрдесет и пет година од престављења у Господу и десет година од обретења и преноса моштију преподобног оца Јустина Ћелијског. Господ је, по Свом премудром и неисказаном Промислу, Благоја – како је било световно име преподобног Јустина Поповића – привео из небића у биће преко његових благочестивих и богобојажљивих родитеља, на празник Благовести 1894. године, а на исти празник 1979. године призвао је к Себи архимандрита Јустина, који је, до последњег издисаја, својим преданим служењем неуморно обрађивао духовни Виноград Господњи. Сама чињеница да је преподобни Јустин рођен на Благовести, а да је на исти празник прешао из смрти у живот, указује да није случајно што је у својим беседама и богословској мисли са љубављу и великом пажњом говорио о Пресветој Богородици и проницао у тајну њене личности. Узевши речено у обзир, а имајући у виду наведене јубилеје, прилика је да у овом броју *Винограда Господњег* учинимо краћи осврт на богословску мисао преподобног Јустина Ћелијског о Пресветој Богородици.

Када смо у прилици да искажемо реч о Пресветој Богородици, наш језик замуцкује, глас нам подрхтава, рука се тресе... не од страха, нити смућености ума, већ од дивљења пред оном коју је Бог Љубави поставио у центар Свог Домостроја спасења; од дивљења пред оном која је у себи сабрала род људски и принела га и предала Логосу Живота. Својим животом Пресвета Богородица представља

Пресвета Богородица

Осми дан

савршенство врлинског живљења, колико је оно човеку могуће. Почевши од њеног зачећа и рођења, које је плод дубоке вере и молитве, као дара остарелим родитељима Јоакиму и Ани, преко увођења у храм, и не само у храм већ у Светињу над светињама, до чудесног и надумног зачећа Бога Логоса и Рођења Његовог, сав Њен живот је исписан Духом Светим. Химнографију празника Рождества Христова употпуњује једна од стихира која нам на свој молитвено-поетски начин приближава тајну личности Пресвете Богородице и њеног благословеног дела у Домостроју нашега спасења: „Шта да Ти принесемо, Христе, зато што си се на земљи јавио као Човек нас ради? Свака од створених твари приноси ти благодарење: ангели – песму, небеса – звезде, мудраци – дарове, пастири – чудо, земља – пештеру, пустиња – јасле, а ми Богомајку Дјеву! Ти, Који јеси пре векова, Боже, помилуј нас!”

Реч о Богородици и промишљање о њој која је *шира од небеса*, увек нас узводи да жудимо за богословљем, јер нам се кроз њену личност и њено благословено предавање вољи Божјој показује да је богословље учешће у животу Сâмога Бога. То учешће не може бити ништа друго до радост коју нам нико не може одузети. У другом тому своје *Догматике* преподобни Јустин Ћелијски једно поглавље посвећује Пресветој Богородици, где до појединости, следећући библијском и светоотачком учењу, указује на значај Пресвете Богородице. Према његовом учењу, црквена посвећеност Богородици јесте нешто киригматско – дубоко библијско, одјекује начином на који се схвата дар спасења у Христу и одговара на њега. Богословска мисао преподобног Јустина о Пресветој Богородици недвосмислено и јасно указује да су се Тајна спасења, а заједно са њом и лик свете Дјеве, постепено разоткривали у Старом Завету у пробразима: у лествици Јаковљевој, у купини неопалимој, у чудесном пролазу Јевреја кроз Црвено море, у сасуду са мањом, у Гедеоновом руни, док најзад са њега није скинуо вео тајне и целом свету га показао *старозаветни јеванђелист* Исаија, који је прорекао: „Ето, девојка ће зачети, и родиће сина, и наденуће му име Емануил” (Ис. 7, 14).

Ћелијски старац указује на неколико места да се света Дјева назива Богородицом не у смислу да је Господа Христа родила по Божанству Његовом или да је дала биће и постојање Његовом Божанству, јер је Његово Божанство вечно и беспочетно, већ у смислу да Га је родила по човечанству, јер Рођени од ње, у самом зачећу и рођењу од ње, био је, као што и увек јесте, истинити Бог. У својој *Догматици* преподобни Јустин наведене речи јасније формулише: „Божанска истина о светој Дјеви Богородици сложена је из две истине: једна је да је света Дјева – Приснодјева (Αειπαρθένος = Увекдјева); а друга је да је света Дјева – Богородица (Θεοτόκος). Обе ове истине истичу из једног божанског извора: Светог Откровења. И једна и друга су божанска стварност у границама човечанског света.”

У свом осврту на текст Благовештенског акатиста Пресветој Богородици, који се према богослужбеном поретку произноси петком на Малом повечерју у прве четири недеље Великог поста, као и на јутрењу суботе пете недеље свете Четрдесетнице, преподобни Јустин указује да се текст овог похвалног пјенија Богородици може назвати химном учења Цркве о Пресветој Богородици. Светитељ истиче да је Богородица, родивши Добротвора, и сâма постала пребогати извор добротворства; она све може јер је родила Силног у моћи – Христа, а, поставши Мајком Милостивог Господа, она је и сâма постала извор милости и бездан милосрђа. Преблагословена Богородица је небо на земљи; у њој се побеђују природни закони, а, родивши Господа Христа, она је превазишла сваку врсту људске похвале.

Истинској ризници богословске мисли преподобног Јустина Ћелијског о Пресветој Богородици припадају и његове беседе које је произносио на Богородичине празнике са амвона старог Светоархангелског храма у манастиру Ћелијама надомак Ваљева. Једна од истина које је преподобни Јустин Ћелијски најчешће истицао у својим беседама у част Пресвете Богородице јесте њена спремност да, без колебања, у потпуности преда себе и свецели свој живот вољи Божјој, што је потврдила и речима: „Ево слушкиње Господње, нека

Осми дан

ми буде по речи твојој!" (Лук. 1, 38). Величина и значај нас људи као боголиких бића налази своју потпору управо у Пресветој Дјевини. Према речима преподобног Јустина Ћелијског, „Пресвета Богородица је кроз Рођење Очовеченог Логоса Божјег прва доживела Рај и сва блаженства, сва богатства која Бог доноси свету, доживела је она цело Јеванђеље Господа Христа, доживела је и сав вечни живот, сву вечну истину, сву вечну правду. Она је после Господа Христа оличење вечне правде, оличење вечне љубави, оличење вечног живота. Богомајка, удостојивши се велике благодати да роди Спаситеља света, укида Евино првобитно проклетство јер је њен Син, Господ и Спаситељ наш, многоцени плод Очевог извољења.”

Није случајно што, у духу следовања Пресвете Богородице вољи Божјој, преподобни Јустин на више места указује да Пресвета Дјева није у себи сместила само Несместивог Бога Логоса већ и да је целокупно његово Јеванђеље као благу вест о спасењу света и човека сместила у своје срце, поставши тако ходајуће и живо Јеванђеље. У својим често сузним беседама, Светитељ указује да је Пресвета Богородица најсветији драгуљ из повести спасења људског рода, да је она *Благи лик, Несагорива сионска купина, Јаковљева лествица која спаја небо и земљу, да је Мати Божја, а уједно и Мати васцеле васељене* кроз Сина свога и Спаситеља нашег Исуса Христа.

Молитвено покровитељство Пресвете Богородице и њен тајанствени омофор, који је, вођена материнском љубављу, раширила, тема је којој преподобни Јустин Ћелијски у

Преподобни Јустин Ћелијски

својим беседама приступа са посебном пажњом, никада не изостављајући прилику да укаже на значај молитава и богослужбених химни у којима богомудри химнографи Пресвету Дјеву величају и прослављају као ону која пред Господом има највећу смелост да молитвено посредује за све оне који јој са љубављу и усрдношћу упућују своје молитвене уздахе и прозбе. И свештени поредак богослужења Пресвету Богородицу препознаје као молитвену покровитељку свих људи, тако да није случајно да се сваки низ појања стихира и тропара закључује појањем химне Богородици.

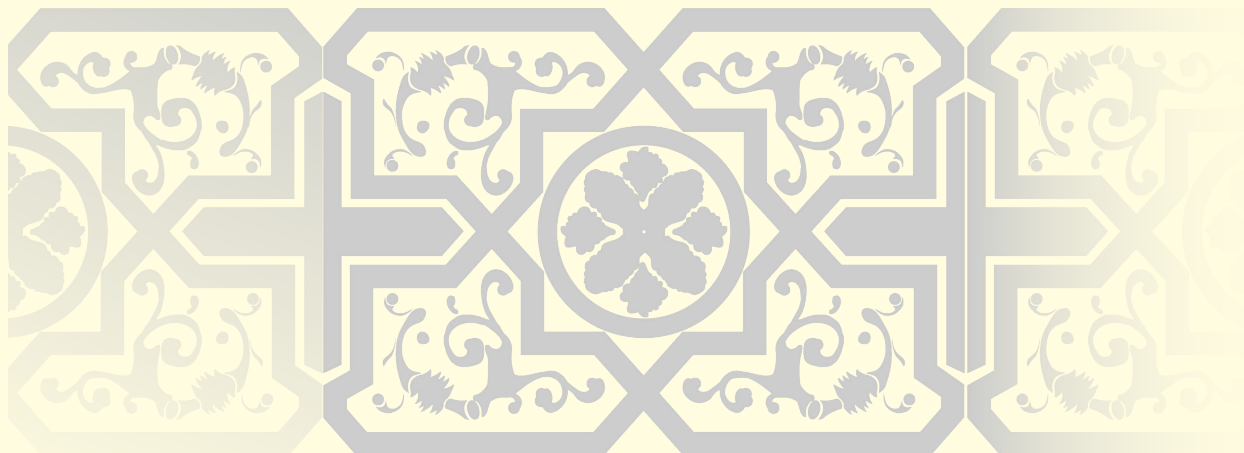
Осми дан

У беседи на празник Рођења Пресвете Богородице преподобни Јустин громогласно поучава: „А Богородица, она је на небу и на земљи, непрекидно служи своме божанском Сину. Шта је њен живот на земљи био? Служење Богу, служење Господу Христу. Шта је њен живот на небу? Опет служење Господу Христу, служење Богу. Непрекидно богослужење. Ето, то је Пресвета Богомајка, Пресвета Богородица. Заступништвом и молитвама Пресвете Богомајке, и ми постајемо моћни и силни, моћни да сатремо сваки грех који јуриша на нас или ниче у нама, у нашој души, из наше грехољубиве природе. Зато је сваки празник Пресвете Богомајке извор радости за нас.” У истој беседи на другом месту, Светитељ јасно и недвосмислено говори о Богородици као молитвеној покровитељки: „И зато све наше молитве, све молитве Православна Црква лије и излива и шаље њој. Све су те молитве препуне славе Пресвете Богородице и она је у свим молитвама увек испред свих нас. Као да ходатајствује и посредује пред Престолом Чудесног Сина свог, Господа Христа, да нас спасе греха, да нас спасе смрти, да нас спасе пакла. И зато ми православни хришћани толико величамо Пресвету Богомајку. Никога више толико као њу, после њеног Божанског Сина, Господа Христа. И како је увек дивна, увек заносно лепа и моћна она чудесна молитва коју толико пута на дан понављамо у нашим православним молитвама: *Поменувши Пресвету, Пречисту, Преблагословену, Славну Владичицу нашу Богородицу и Приснодјеву*

Марију, са свима светима, сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.”

Уз све до сада наведено, драгоцено је поменути да преподобни Јустин Ћелијски у готово свим беседама на празнике Пресвете Богородице говори о њој као учитељици врлинског и јеванђелског живота, као оној која је у свом бићу оваплотила све врлине и све заповести које су нам у животу дароване, не у неком нормативном и строго јуридичком смислу већ као благословене смернице на нашем путу вечне заједнице са Господом. Тако се Пресвета Богородица, према речима преподобног Јустина, јавља као Одигитрија, тојест Путеводитељка и Заштитница свих који у овом животу – вођени вером, надом и љубављу – корачају оном стазом коју нам је пропутио Господ наш Исус Христос.

Следујући поукама и речима преподобног Јустина и његовој богословској мисли о Пресветој Богородици, дивимо се лику Богородице, величамо је у црквеним песмама, јер, појући песму Богородици, ми о Њој богословствујемо. А о Њој богословствовати води нас ка томе да узводимо песму и реч и мисао ка Богу, Који нас у Своје наручје привлачи. Надахњујемо се светоотачким беседама које су јој посвећене, молимо се да нас покрије свечасним Покровом својим и сачува од свакога зла. Али, изнад свега, надамо се да ћемо њеним молитвеним заступништвом бити удостојени учешћа у вечној Светлости Онога Који је Њену утробу начинио Светињом над светињама.

Слово архијереја

Митрополит бачки др Иринеј ПРЕПОДОБНИ ЈУСТИН ЋЕЛИЈСКИ – БЛАГОДАТНИ БОГОЧОВЕК ХРИСТОВ

Беседа на свечаној академији у част преподобног оца Јустина Ћелијског
(Ваљево, 7. април 2024. године)

Ваша Светости, Високопреосвећени, Преосвећена браћо архијереји, часни оци, браћо и сестре, велика ми је част и радост да и ове године, баш на Благовести, – које су у исто време и Крстопоклона недеља, када се клањамо Часноме Крсту и када се поново сви пред Богом заветујемо Часним Крстом и Часноме Крсту, – да и на земаљски рођендан и на дан упокојења светога аве Јустина могу да се обратим са неколико речи, по благослову Његове Светости нашег Патријарха и нашег овдашњег Преосвећеног домаћина, владике Исихија.

Велика је тешкоћа сажети у двадесетак минута или неких пола часа све оно што би могло да се каже о једној заиста светој и свестраној личности као што је био отац Јустин, а и тада би моје речи биле муцање, недолично и недостојно њега. Зато ћу исказати само неколико скромних мисли, наглашавајући у почетку свога скромног обраћања следеће: као што је свети старац Јустин имао обичај да за велике светитеље и угоднике Божје набраја какве су све дарове Духа Светога имали и какве су подвиге вршили, – па тако, рецимо, каже за некога од њих да је био и пастир,

Митрополит бачки г. Иринеј беседи на академији у Ваљеву

Слово архијереја

и богослов, и мученик, и добротвор, и тако даље, – то исто ћу и ја рећи за њега. Он је заиста био редак духовник и редак пастир Цркве, у исто време мисионар и савремени апостол; могли бисмо тако набрајати и послушања професора у богословијама и на Богословском факултету и многа друга поља подвига и делања, а нарочито његово неуморно црквено делање у невероватним условима. Није тада било технолошких средстава наших дана. Он је живео тешким животом, као и цео наш народ, а успевао је да буде један од највећих богослова свога времена и свих времена. Зато, кажем, моје излагање неће бити нити потпуно нити довољно, далеко од тога, али ћу неколико аспеката његове личности, његовог дела, његове мисли, његовог подвига, ипак покушати да набројим пред вашом љубављу.

Ми се данас, како рекох, односим поклоњењем клањамо Часноме и Животворноме Крсту Господњем, клањамо се светим иконама, – на њима је такође представљен Крст Христов, Лик Христов и ликови светих Његових, почевши од Његове Пречисте Мајке, – клањамо се моштима светих, између осталих и моштима светога аве Јустина. И у свему томе ми се суштински клањамо Богу у *духу и истини*, по светој заповести Његовој. У својим радостима и жалостима, у невољама и у добру, ми прибегавамо Господу, уз молитвено посредовање, заступништво, светих Његових угодника. На тај начин, целивајући њихове свете мошти, иштући њихове свете молитве, ми добијамо смелост да се кроз њихово заступништво и сами обратимо, као слаби и грешни људи, Господу нашем за милост и љубав Његову, којом „живимо, и крећемо се, и јесмо”. Свети старац Јустин може да за нас буде одговор на питање шта ми уопште подразумевамо или кога подразумевамо када говоримо о светитељима и праведницима Божјим и у Цркви и у свету. Не слутимо да неки људи које сусрећемо, којима не придајемо пажњу и значај, уствари, пред Богом, такође јесу свети, јер имају подвиг који други људи не виде или нису способни да виде. Када погледамо све те ликове светих, видећемо да сваки од њих има свој особени, лични пут и

печат. Ниједан није сличан другоме. Па опет, по ономе што је *једино на потребу* и једино важно, сви су потпуно истоветни.

Тако је и свети отац Јустин својеобразан лик овде на земљи, непоновљив, али, у исто време, као и сви свети, он је благодатни богочовек Христов. Он светли светлошћу Јединога Светлога и Јединога Светога – Богочовека Господа Христа. Дух Свети је у њему био и јесте присутан и делатан. Он је христоносац, богоносац, духоносац. Све те ретке речи је највише он увео у српски књижевни језик, црквени и општи. Ава Јустин је целим својим бићем и животом показао да је прави охристовљени човек – свечовек, како би говорио свети Владика Николај. Тај израз, иначе, код нас је био готово непознат докле год га он – не само својим богонадахнутим речима него, више од тога, својим животом, својом личношћу – није утврдио и потврдио међу нама и за нас.

Охристовљени човек и човек духоносац јесте онај ко у свему одсликава богочовечански или, како је он говорио, *богочовечни* предивни Лик Христов у свакоме своме делу и у свакој својој речи, а, пре тога, у свом унутрашњем бићу, унутрашњем човеку. Отац Јустин је зрачио управо том богочовечанском лепотом светих угодника Божјих, лепотом Лика Христовог у њима. Зато је и његова пророчка и благовесничка реч, како она усмена тако и писана, – а оставио је иза себе хиљаде и хиљаде страница богонадахнутих речи, – била заквашена том нетрулежном сољу вечне истине и љубави Христове, речју Христовом. Она је била *ологосена*, како је он говорио, као и све што је постало словесно у Слову Божјем, у том броју и његово сопствено људско биће.

Као што су некада јеврејске старешине биле послале слуге да ухвате Господа Христа, да Га приведу или ухапсе, а када су се вратили не обавивши тај нечасни задатак, на питање зашто то нису учинили одговорили су: „Никада нико није тако говорио као овај човек”, говорећи о Христу Господу. И за ћелијског Аву важи да је мало ко икада говорио као што је он говорио и писао. Сви који су били у прилици да, пре нешто више од пола века, буду у манастиру Ћелијама, могу да се сете његових непоновљивих беседа и начина на који их је

Слово архијереја

произносио – свим својим бићем, горећи, а не сагоревајући, у исто пак време потпуно исправно и аутентично. Овде међу нама и међу старијом браћом архијерејима има сведока тих дана, а посебан драгоцени сведок је овде међу нама присутни Високопреосвећени митрополит Марко из Руске Заграничне Цркве, такође давнашњи ученик и духовни следбеник светог Аве.

Лик Христов и реч Христова су деловали на оца Јустина као сила која магнетише, умртвљује греховност и онеспособљује људе за зло. Реч светога Јустина је тако деловала на све који су имали благослов и прилику да је чују, а тако делује и његова писана реч и до данас, а деловаће, ако Бог да, и кроз многе и многе будуће нараштаје. Он је кроз своја дела и даље са нама и међу нама. Он нас и даље својом живом речју поучава и приводи Богочовеку Христу и испуњава благодаћу Духа Светога. Али и још више од тога – он је увек међу нама и са нама својим делатним присуством. Јер, сви свети угодници Божји су попут Господа Христа, Који је отишао од нас на дан Вазнесења и није више био видљив телесним очима, али је и остао са нама у све дане до свршетка века – остао је као Црква, остао је у светој Евхаристији, у Телу и Крви Својој, којима нас храни. Једнако и свети Његови: будући у заједници са свима светима и са Јединим Светим, са Господом, увек су и са нама и одазивају се на наше молитвене вапаје. Тако је и са светим старцем Јустином. И до сада је био присутан – не само у манастиру Ћелијама и околини, где се подвизавао, не само у Врању, одакле је поникао, не само у Србији, где је проживео свој земаљски живот – него широм васељене, у свим православним хришћанским земљама и народима, па, за дивно чудо, понекад и шире, тако да су неки од инославних, управо захваљујући и његовом духовном зрачењу, у међувремену постали православни, а неки од њих и значајни богослови Православне Цркве.

Његово име је у молитвама призивано, може се слободно рећи, још за време његовог земаљског живота, а поготову после његовог блаженог упокојења. Многи су широм православне васељене – и у грчким земљама, и

у великој Русији, и у другим православним земљама – осећали његову молитвену помоћ и присуство. Не само Срби из разних крајева него, као што рекох, сав православни свет, православна васељена, њега је осећала као свога, и данас га тако осећа.

Наш православни духовни простор, и српски простор унутар њега, уствари се поклапа са Црквом, а Црква је, по својој бићу, *шира од небеса*. Као што је сваки човек – Божји човек и васељенски човек, на изузетан начин је и свети ава Јустин био свеобухватни, васељенски, саборни човек, свечовек, просто-напросто – човек Цркве. Зато је он увек тежак за разумевање и тумачење свима онима који себе сматрају мерилем вредности или мерилем човечности, па по тој својој мери оцењују и себе и друге, – друге по себи, а не обрнуто, – па тако вреднују и свете угоднике Божје. Зато је за људе ограничених видика и, јустиновски казано, тродимензионалне логике, отац Јустин символ или знак *препоречни*, знак опречних значења. За неке је он, у првом реду, био велики српски патриота; за друге – борац против тоталитарних идеологија, посебно против оне безбожне идеологије која је деценијама у црно завијала наш народ и многе друге народе; за неке треће људе он је био символ нечега трећега.

Они који немају истинске љубави према људима и не желе спасење свима мисле да је спасење привилегија, од Самога Господа намењена одређеним круговима људи. Мисле да је спасење Божја цена или надокнада, плата, за њихову фиктивну врлину, подобно фарисеју из познате јеванђелске приче. За разлику од њих, Господ жели да се сви људи спасу и дођу до познања истине. То исто је желео и отац Јустин, то желе сви Божји угодници. За несвесне заговорнике „самоспасења“ отац Јустин је символ чврстог, али стерилног, идеолошког, стајања и остајања у Православљу. Зато га радо својатају многи који себе сматрају „суперправославцима“, а уствари нису дорасли до истинског Православља. Други пак – нарочито они који себе сматрају либералним, прогресивним, дијалогским и екуменским отвореним „православцима данашњице“ – реагују тако што га проглашавају ускогру-

Слово архијереја

дим, фанатичним човеком, какви су заправо они сами, по идејама различити од самозадовољних „ревнитеља” и „бораца за веру”, а по менталитету и острашћености истоветни са њима.

Узгред користим прилику да кажем да све што је преподобни Јустин Ћелијски пре толико деценија говорио о духу свога времена, важи и за наше време и, нажалост, за свако време у коме живе безблагодатни људи, људи који не „истинују у љубави”, људи мртве вере (ср. Јак. 2, 17 и 26), лажни хришћани, „извори безводни” (III Петр. 2, 17), робови покварености који обећавају слободу (ср. III Петр. 2, 19). Куда данас иде наш свет и у каквом злу лежи, требало би да свако од нас зна. Нажалост, некадашњи хришћански свет мало личи на оно што је некада био. Људи поникли из тог „нашег” света сматрају светог аву Јустина недовољно савременим, недовољно модерним. Јер, он се држи „окошталих учења и пракси” и тако даље. Њихова критика се посебно односи на његову богословску мисао, по којој је иначе чувен у целом свету, не само православном него и оном ван канонских оквира Православне Цркве.

Неки о богословљу монаха, подвижника, отаца пустиње, мисле да је припросто, недовољно концептуално и рефлексивно, недовољно мисаоно. Други, опет, презиру такозвану академску теологију; сматрају да је непотребна, па и штетна. Истини за вољу, и сâм ава Јустин, служећи се понекада речима свога пријатеља, владике Антонија Храповицког, знао је да буде веома ироничан у односу на поједине представнике академске теологије. У традиционалним православним срединама је широко распрострањено уверење да само опитна, подвижничка теологија представља праву теологију. То јесте у основи истинито, али то ипак не значи да у академским срединама не може постојати аутентично, доживљено богословље, засновано на богоопштењу и боговиђењу, а не на људском умовању.

Отац Јустин је својом личношћу и својим огромним богословским делом показао да једно не искључује друго. Напротив, само у прожимању истинске, дубинске богослов-

ске мисли, утемељене на речи Божјој и на вековном Предању светих Отаца и Учитеља Цркве, а притом благодатно доживљене, проживљене, пронесене кроз лични опит, кроз лични подвиг, у заједници са свима светима, и – теологија није више теорија, није нешто научено из књигâ, него је опит, доживљај, и општецрквеног и сопственог духовног пута спасења, пута вечнога живота. То је отац Јустин свецело показао и у томе је посебно значајан у наше дане, можда више него у свом историјском времену. Јер, данас је, нажалост, талас унутрашње секуларизације, саображавања и прилагођавања духу овога света, запљуснуо и кругове наше, православне теологије готово свугде, па, нажалост, једним дѐлом и у Српској Цркви. И ту нам је учење и сведочење аве Јустина драгоцено као путоказ и руководно начело. Зато се ми радујемо данашњем дану, великом троједином празнику, али и троструком јубилеју везаном за Авину личност.

Топлина духовног Сунца, много више него топлина физичког сунца коју смо и данас доживљавали, загрева наша срца и наше душе. Загрева нас наша љубав према Господу и светим угодницима Његовим, међу којима посебно место заузима наш старији савременик, за све нас, овде сабране, духовни родитељ – свети ава Јустин. Али нас још загрева, много више од те наше љубави према њему, његова љубав према нама и према сваком људском створењу. Сâм сам имао благослов и срећу да будем у прилици да га изблиза гледам и слушавам, те могу да посведочим пред вашом љубављу да је са бескрајним поштовањем, нежношћу и љубављу разговарао како са једноставним манастирским чобанима тога времена тако и са најугледнијим првацима Цркве или најученијим људима који су му долазили у посету и на разговор. И сâм је говорио да свакој људској личности, свакој души, треба приступати „на голубијим ногама”, тојест са пажњом, добротом, нежношћу и љубављу. Ту љубав је, пре свих модерних еколошких теорија, преносио и на све што постоји, на сваки цветић, на сваку травку, на свако биће. За њега није ни било неживих бића ни мртве природе.

Слово архијереја

Све је у његовим очима било облагодатљено у Цркви, Духом Светим, богочовечанском природом Цркве која преображава све људе и сву творевину Божју, од атома, како је говорио, до најудаљенијих сазвежђа и галаксија. Све то чини вечном Цркву, која је претварања видљивог света, у вечној Премудрости и Промислу, у предвечном Савету Свете Тројице, већ постојала као вечни Дом Оца Небескога, као Тело Христово, а, када за то дође пуноћа временâ, и као Храм Духа Светога. На повратак у тај Дом Очев он позива и нас данас, присуствујући међу нама кроз своје свете мошти, у близини, у манастиру Ћелијама. Пре тога и више од тога, кроз своју љубав и молитве призива, наравно, и на обоготворење и обогочовечење – то су све опет његове речи – свега нашега животног пута.

Пре него што кажем неколико завршних речи, напомињем да једнострано судови о његовој личности и његовој богословској мисли често потичу отуда што су људи узимали у обзир само спољашњи звук његових речи у којима није било умекшавања или разводњавања истине него је увек говорио директно, отворено, без околишења. Тако, рецимо, многи људи, нарочито у такозваној академској средини, били су, мање или више, саблажњени његовом изјавом да постоје три највећа пада у историји човечанства – Адамов, Јудин и папин. Исто тако, знао је да, под призмом светоотачког богословља, критички сагледа и живот како наше помесне Цркве тако и других помесних Цркава, као и делатност неких од црквених пастира, богослова и, уопште, духовних вођа. Навешћу, као пример, како је реаговао када су, крајем шездесетих и почетком седамдесетих година 20. века, по први пут били поменути идеја и план о сазивању свеправославног сабора, што, по себи,

одговара саборној природи Цркве. Али, кад је видео каква је предвиђена саборска тематика и какве су припреме за сабор, унапред је рекао да то неће бити *православни* сабор. Нажалост, то предвиђање се остварило, због чега већина наше српске црквене делегације на сабору на Криту пре неколико година није потписала главни саборски документ, јер се у њему – посредно, али недвосмислено – не прави битна разлика између Православне Цркве, као Једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве, и разних, како је у том тексту речено, „историјских Цркава”, односно конфесија, заједница и тако даље.

Два раскола која су нашу помесну Цркву мучила у његово време – један овде у Отаџбини, други на тлу далеке Америке, али оба тешка – он је буквално отплакао и проплакао кроз деценије свога живота у Ћелијама. Али, понављам, у контакту са конкретним људима, чак и са тадашњим гонитељима Цркве и њега самога, био је благ и кротак, по речима Господа Христа, Који је највећма Благ и Кротак срцем.

Дај Боже да, његовим светим молитвама и молитвама свих светих, на првом месту Пресвете Богомајке, „најсветије после Јединога Светога у свим световима”, како је он говорио, чије Благовести данас прослависмо, и ми будемо удостојени да, ходећи његовим путем кроз живот, на богочовечанском путу будемо заједно са њим и у заједници са свима светима, у вечној радости и у вечном блаженству које он већ деценијама окуша и нама сведочи о њему.

Молитвама светог аве Јустина и свих светих, Господ, Једини Своблаги и Једини Човекољубац, нека све нас милује и спасава! Амин.

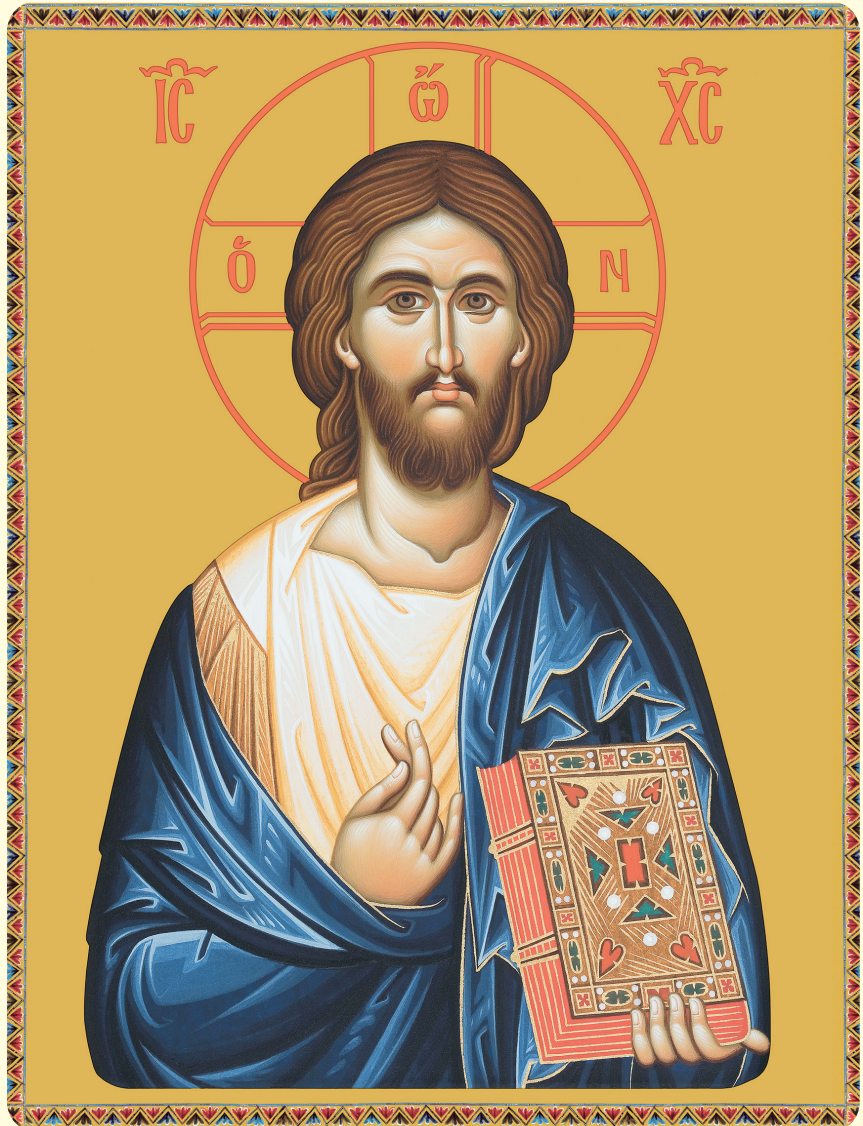

Из светог Јеванђеља

Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић СПАСИТЕЉЕВА ПРИЧА О БОГАТАШУ И УБОГОМ ЛАЗАРУ (Лук. 16, 19 – 31)

Неки библијски тумачи сматрају да је Спаситељева прича о богаташу и Лазару само унеколико измењена и прилагођена верзија неке народне приче о злом богаташу и доброћудном сиромашу који страда и пати, какве се могу пронаћи у антологијама народних прича код готово свих народа. Уколико је ово мишљење појединих библијских истраживача о преузимању неке од, како у старом свету тако и данас, распрострањених прича о богатом и сиромашном човеку и њиховој супротстављености тачна, овде Господ тој причи даје једно ново значење и димензију, која се свакако може посматрати са више аспеката. Ми ћемо покушати да је сагледамо у контексту идентитета.

Ко је богаташ у овој причи? Анонимни, безимени човек који се „облачаше у скерлет и у свилу и сјајно се весељаше сваки дан”. Он је вероватно био познат и признат, угледан и богат човек, јер скерлет и свила су били најквалитетнији и најскупљи материјали у оно време и носили су их само имућни људи. У параболу се описује какву је одећу носио богаташ док се одећа сиромашног Лазара и не спомиње. Богаташ је, осим богатог и луксузног одевања, и по многим другим стварима живео раскошно, што свети јеванђелист Лука сажима речима: „Веселељаше се сваки дан.” У причи се ничим не указује да је тај богаташ учинио некакав велики грех, да је некоме нанео зло или се, на неки начин, о некога огрешио учинивши му неправду. Његов промашај је у томе што

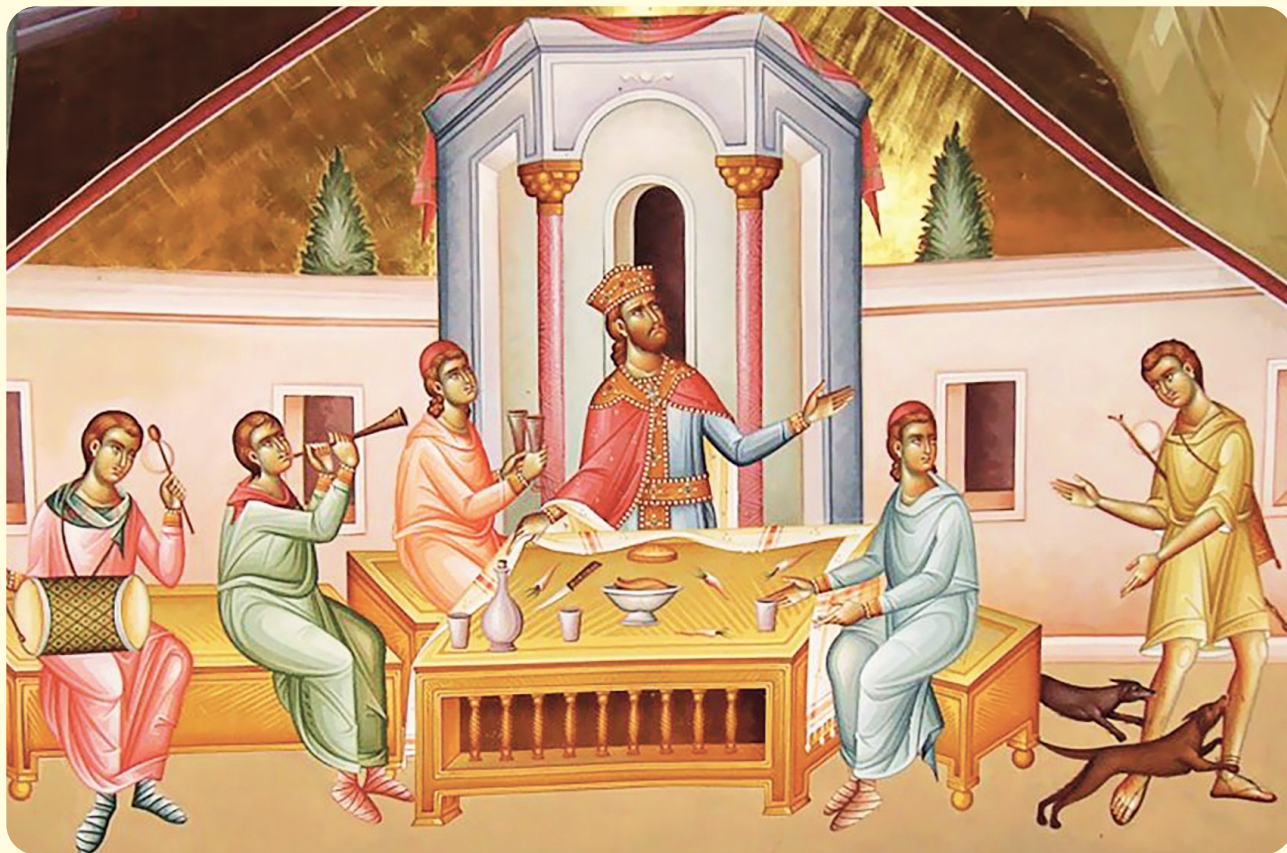

Господ Исус Христос

је живео сâм за себе, био затвореник самога себе и свога богатства. Није био у односу са другим и није имао потребу за другим. Био је самац. Човек је биће заједнице и свој идентитет има (задобија) у односу са другима, тако да сâм себе види и препознаје када се огледа у оку другог. Антички Нарцис је промашио јер се, уместо да се огледа у оку другог, огледао у језерцету бистре воде као у огледалу и од тога тренутка постао заљубљеник и затвореник самога себе.

Из светог Јеванђеља

Приказ јеванђељске приче о богаташу и убогом Лазару

Покушаћемо, дакле, да ову Спаситељеву причу, у којој се сажето огледа цело човечанство и сваки човек понаособ, сагледамо као причу и поруку о идентитету свакога човека. Философски кабинети су препуни студија о човековом идентитету и покушајима његовог дефинисања. Све те дефиниције покушавају да објасне тајну свакога човека и његове јединствености и непоновљивости и све оне су – више или мање – успешне, али и мањкаве јер покушавају да опишу и ограниче, односно да одреде границе нечему што се отима ограничењима и стављању у калуп. Дефиниција, по самом значењу, представља покушај да се нешто опише, сажме, ограничи, именује... Најкраће би се могло рећи да је, по дефиницији, идентитет личности однос по коме је неко биће једнако самом себи (на латинском језику: *idem* – исто; *identitas* – истоветност); дакле, означава истост, истоветност, основну одређеност неке ствари или личности која (одређеност) омогућава њено познавање, препознавање и именовање, као збир општих и особених знакова карактеристичних за јед-

ну особу по којима се она разликује од осталих и по којима се сигурно може препознати (идентификовати). Тако би се идентитет, уопштено, могао описати као трајно осећање целовитости и постојаности личности упркос променама у њој и око ње. Осећање идентитета почиње да се формира у детињству, а посебно током адолесцентног периода, у којем се, према мишљењима многих психолога, појављује криза идентитета, јер у том узрасту постављају се кључна питања: „Ко сам ја?“, „Чему тежим?“, „Одакле сам?“ и слично. Посебан значај у процесу формирања идентитета имају особе из најближе околине, али и систем социјалних вредности заједнице у којој појединац живи. Осећање личног идентитета засновано је на запажању самоистоветности и непрекидности постојања у времену и простору, као и опажања чињенице да други људи запајају и препознају ту датост. Појединац који је стекао осећање личног идентитета има доживљај континуитета између онога што је био некада, што је данас, као и онога што замишља да ће бити.

Из светог Јеванђеља

Да покушамо два јунака из споменуте Спаситељеве приче да сагледамо у контексту горе наведених и других дефиниција о идентитету. Лазар је грчки облик за јудејско име Елеазар које значи *Бог је помогао*. Двојица људи под тим именом се спомињу у Библији: Лазар Четверодневни, пријатељ Христов и брат Марте и Марије из Витаније, кога је Господ Христос васкрснуо из мртвих, и убоги Лазар из ове Спаситељеве приче. Лазар из ове приче је човек убог и од сиромаштва исцрпљен, неухрањен и болестан. Он лежи пред вратима богатог човека, свога сународника, у јадном физичком стању, у ранама, у сепси и тешко болестан. Лежи ту испред великих врата велике и богате куће. Пси луталице лижу му ране и он је жељан да се насити макар и мрвица које падају са пребогате трпезе богаташа. Заиста, једна тужна слика и тужна збиља која се, нажалост, поново и поново дешава, до дана данашњег. Нисмо ли и данас сведоци да један део човечанства буквално гладује и да нека деца умиру од глади док један други део човечанства живи у изобиљу, а од воље и савести ових богатих и пребогатих зависи колико ће они други, сиромашни и у оскудици, гладовати. Заиста, ова Спаситељева прича је увек актуелна, жива, меродавна и смеродавна. Лазар живи у јадним и тешким животним условима, у великој беди и оскудици. Како је завршио овоземаљски живот и од којих последица? Да ли од неухрањености и глади, да ли од последица болести, можда од сепсе и неадекватног лечења? У јеванђелском извештају се о томе не говори ништа, али се наглашава нешто друго, важније и претежније: „Кад умре сиромаш, однесоше га анђели у наручје Авраамова.” Наручје Авраамова представља место блаженства и радости

које је Лазар свакако заслужио, јер је у своме животу примио само зла и сада се, у вечности, теши и радује.

Као што се у овој причи не указује да је безимени богаташ учинио некакав грех, тако се не објашњава ни духовно стање сиромашног Лазара и не спомињу се његове врлине или мане. Из речи јеванђелског приповедача да га по престављењу „однесоше анђели у наручје Авраамова” можемо претпоставити да је то био добар и богобојажљив човек, јер наручје Авраамова, односно крило Авраамова, свакако представља стање блаженства.

Анонимни, безимени човек који „беше богат и облачаше се у скерлет и свиљу и сјајно се веселаше сваки дан” вероватно је био познат и угледан човек у своме крају, коме су сви указивали поштовање, за живота и по смрти. Обично богатство и слава иду заједно. Јеванђеље, међутим, о томе не говори ништа – ни како се то он веселио сваки дан нити како је умро. Јеванђелски приповедач само кратко каже: „Умре и богаташ и сахранише га.” Вероватно да је сахрана Лазарева била скромна, без много народа, без цвећа и венаца, како се обично сахрањују бескућници и просјаци које нема ко да ожали. Па ипак, „однесоше га анђели у наручје Авраамова”. Сахрана пак богаташева била је засигурно велика, раскошна, као и све друго у његовом животу, уз мноштво присутног народа, венаца, цвећа... Много беседника је истицало његове врлине и заслуге, како то обично бива на сахранама богатих и познатих. Спаситељ све то сажима у једној реченици: „Умре и богаташ и сахранише га”, а у Вуковом преводу Новог Завета стоји: „Закопаше га.” Очигледно, „друкчије се рачуна на небу но на земљи што ми рачунамо” (Његош).

Оче, да те питам

Презвитер Лазар Ђачић ЗНАЧАЈ И СМИСАО МОЛИТВЕНОГ СЕЋАЊА НА УСНУЛЕ

Када се опредељујемо за Бога и светим крштењем потврђујемо своју жељу да будемо са Њиме, ми се тада, заправо, опредељујемо за живот вечни. Освећени благодаћу Божјом, на нови начин почињемо да гледамо на свој живот, али и на своју смрт. За ране хришћане смрт је представљала средиште живота уопште, као и живота Цркве, али не смрт као умирање већ Христова смрт. Јеванђелска благовест поверава нам пасхалну тајну: нема никакве раздвојености између живота и смр-

поново доћи, а да ће се то десити веома брзо, сведочи и њихово чврсто уверење да ће Га они живи затећи (ср. 1 Сол. 4, 17).

Отуда, због свега наведеног, у раној Цркви није постојало интересовање за „загробни живот”, јер су рани хришћани живели у непрестаном ишчекивању Царства Божјег и то исповедали речима: „Да дође Царство Твоје” (Мат. 6, 10). Дакле, у центру пажње хришћанске вере не налази се питање о „постојању после смрти” него управо Бог и Његово превеч-

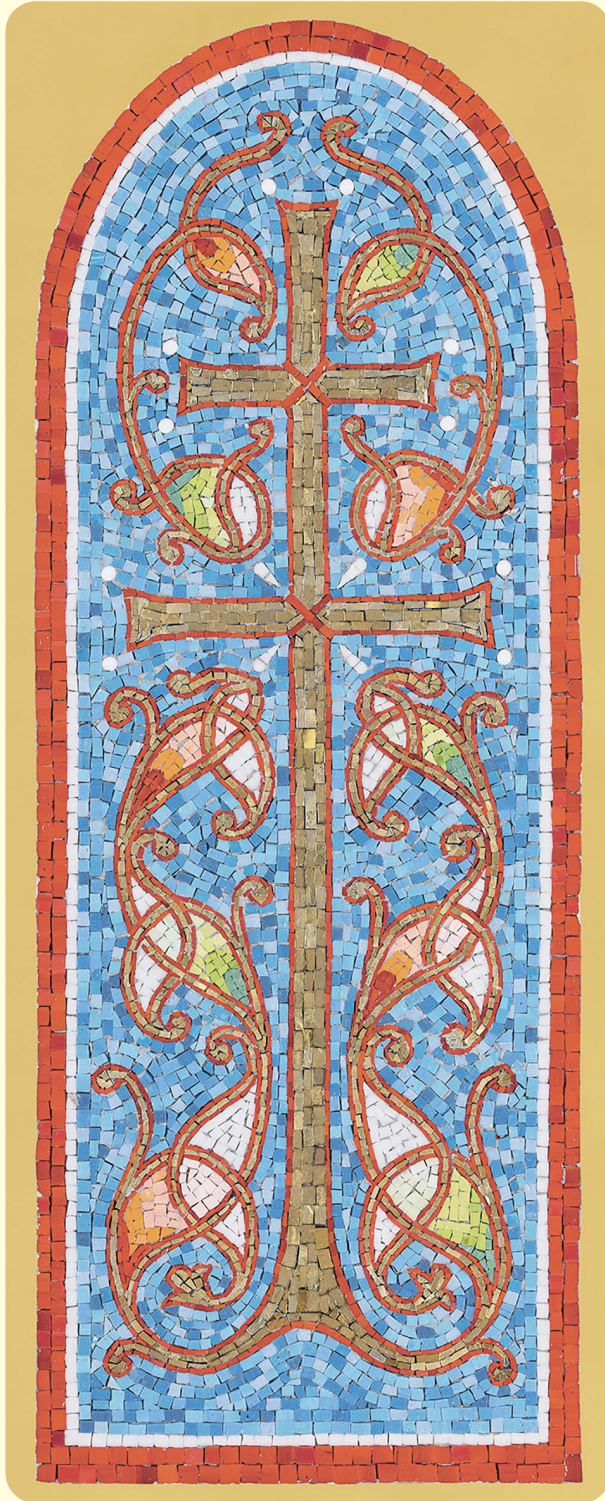
Парастос архимандритима Јовану (Радосављевићу) и Авакуму (Ђукановићу) у манастиру Лелићу

ти. Смрт не влада више над онима који живе у Христу. Како и вели свети апостол Павле у својој Посланици Солуњанима: „Ако верујемо да Исус умре и васкрсе, тако ће и Бог оне који су уснули у Исусу довести с Њим” (1 Сол. 4, 14). У истој овој Посланици јасно се види и снажна вера раних хришћана да ће Христос ускоро

но Царство. Јер, Бог нас није створио и дозвоао „из таме на чудесну светлост Своју” (1 Петр. 2, 9) зарад неког „опстанка после смрти”, па макар и вечног или, другим речима, вечног опстанка у смрти, него за заједницу са Њиме, за познање Њега Који јесте Живот, и то Живот вечни.

Оче, да те питам

Ту увереност првих хришћанских заједница у потпуну победу над смрћу изражавају и древне молитве: „Ти Сâм, Господе, упокој душе уснулих слугу Твојих у месту светлом, у месту цветном, у месту одмора, одакле одбеже бол, туга и уздисање.” Црква верује и тврди да се покојник налази у заједништву са светима (а не у амбису таме и распадања),

како се и каже у кондаку канона за упокојене: „Са светима упокој, Христе, душе слугу Твојих, где нема болести, ни жалости, ни уздисања, но где је живот бесконачни.” А будући да се у раној Цркви придев *свет* односио не само на светитеље него и на све чланове Цркве који су уснули у Христу, као и на оне који нису уснули, али живе у Христу, онда *са светима* не значи ништа друго него *са Црквом*, у јединству са свима који су у Христу живи.

Зато опело, парастос, као и уопште наше молитвено помињање упокојених, нису *наша* молитва за *неког* већ је то молитва Цркве у њеној пуноћи, која обухвата и живе и упокојене. То је ништа друго до црквено прослављање Христове смрти у којој сви молитвено учествујемо, узимамо удела, због тога што смо ми Црква, а Црква је Христова. Није, дакле, реч о нашем посредовању за оне који су уснули, јер би то значило да смо раздвојени једни од других. Напротив, однос између уснулих и живих је првенствено однос заједнице, нераскидивог јединства у Христу. Посредничке молитве, дакле, у раној Цркви биле су узајамне: ми који смо живи молитвено посредујемо за упокојене исто као и они за нас. „Ora pro nobis” („Моли се за нас”) јесте натпис који сусрећемо на великом броју гробова раних хришћана. Тај узајамни карактер посредништва открива његово прво и најважније значење као, пре свега, заједништва љубави у Христу. Дакле, наша узајамна молитва, а нарочито молитва за оне од којих нас на очигледан начин раздваја смрт, надасве је прожета љубављу, људском, али уједно и божанском, Христовом љубављу. Стога, ако су мртви у Христу, ако Га љубе, онда воле и нас, са нама су и моле се за нас.

Или, да покушамо то да кажемо мало јасније. За рану Цркву и за читаво непрекинуто богослужбено предање, њен целокупан богослужбени живот тиче се у потпуно једнакој мери њених упокојених чланова као што се тиче и оних који су живи. Предање Цркве једноставно не познаје поделу на мртве и живе у смислу постојања посебне „области живих” и „области мртвих”. Да, али неко може рећи: „Ако је тако, откуда онда молитве за упокојене?” И то питање је очекивано, јер ми

Оче, да те питам

смо већ навикнути да смо ми живи *овде*, а мртви негде *тамо* и да се ми молимо *за* њих, јер су они „јадни и беспомоћни”. Притом се превиђа то да су наше молитве за њих једнако важне и неопходне као и њихове молитве за нас, да је и њима и нама Христос једнако потребан. Иначе, ако није тако, онда би то значило да ми уопште не верујемо да они почивају *са светима*. Али, пошто верујемо да почивају са светима, онда верујемо и да се моле. Јесте, они су уснули, и ми их тако именујемо и молитвено помињемо, али то не значи да су одељени од нас. Како може бити одељен од нас неко ко са светима почива у Христу? Зато Црква ову и овакву поделу на мртве и живе не познаје, због тога што сâм појам, сама идеја богослужења, *новина* хришћанског искуства Цркве као Литургије, подразумева искуство те Литургије, тог заједничког, саборног чина као заједнице светих, која надилази, надвладава раздвојеност мртвих од живих и живих од мртвих.

Основна сврха Литургије је управо да нас све уједињује у Христу, Живом Господу, а то значи у Његовом васкрслом и бесмртном животу. Целокупан богослужбени живот Цркве јесте у прослављању победе над смрћу, тачније над смрћу која је раздвојеност. Ако се, стога, целокупно богослужење Цркве тиче мртвих, ако је оно њихово *помињање* у најдубљем смислу речи, онда је заиста једино средиште и извор тог помињања управо Евхаристија, али не нека посебна Евхаристија, такозвана заупокојна Литургија, него Евхаристија као таква, божанствена Литургија коју кад год служимо објављујемо Христову смрт и исповедамо Његово Васкрсење. Евхаристија, штавише, не само што подразумева помињање већ она и јесте помињање, спомен који је установио Христос речима: „Ово чините за мој спомен” (Лук. 22, 19). Међутим, овде није реч о једном људском памћењу, човековој способности да се сећа, да сликовито оживи оно чега више нема, од чега га деле време, раздаљина или смрт. Сећање и памћење јесте нешто што надасве припада једино Богу, јер све што постоји, постоји захваљујући томе што га Бог има у Свом сећању, због тога што га Он памти. Речју, живи смо ако нас Бог пам-

ти. И зато је смрт заправо заборав, нестанак из Божјег сећања и памћења.

Божје сећање је уистину животодавно, и то животодавно сећање даровано је Цркви као њен темељ, као њен живот. Даровано јој је због тога што је Црква Тело Христово, због тога што смо ми чланови Његовог Тела. А будући да је Христос истински Живот свакога живота, то је овај спомен (Евхаристија) сећање на све који су у Христу и, стога, њихово очување и одржање у животу. Ту, на Евхаристији, ми се сећамо оне јединствене ноћи када је Исус веома зажелио да једе Пасху са Својим ученицима (ср. Лук. 22, 15), сећамо се Његове спасоносне смрти, која нам се даје као наша смрт и наше спасење. Сећамо се и постајемо сведоци Његовог Васкрсења које исповедамо. У Њему се сећамо једни других и сједињујемо се једни са другима. Сећамо се наших браће и сестара уснувших у Њему и нема више раздвојености, нема смрти између њих и нас. Због тога наше „Помени, Господе” јесте смело и одважно потврђивање Христове победе над раздвојеношћу која је смрт. „Помени, Господе” је молитва љубави која држи у животу, у Христу, све који су у Њему – било живи, било уснули. Зато, „Помени, Господе” значи: „Сачувај их у Твом бесмртном животу, сачувај их живе.”

Од самог почетка живота Цркве основна форма помињања било је изговарање именâ оних којих се сећамо у животворном сећању Божјем. Отуда и наше помињање именâ на Литургији, као и молитвословља за уснуле. Притом, не треба заборавити да се иза сваког имена које поменемо, чак и не знајући кога помињемо, налази један Богом створени живот. Изговарајући његово име, Црква управо тог човека позива натраг у живот, у величанствену светлост Христову, захваљујући чему он изнова и изнова улази у Христов бесмртни живот, којим се сви причешћујемо на светој Евхаристији. То је смисао диптихâ, у којима се имена живих и умрлих помињу заједно као имена живих у Земљи живих, у заједници светих, где нека бисмо се сви обрели, жељно ишчекујући тај тренутак и кличући са Псалмопојцем: „Верујем да ћу видети добра Господња у Земљи живих” (Пс. 26, 13).

Из летописа

Протојереј Петар Бикар О ЈЕДНОМ НЕМИЛОМ ДОГАЂАЈУ У ПИВНИЦАМА УОЧИ ХРАМОВНЕ СЛАВЕ 1952. ГОДИНЕ

Године 2022. навршило се седамдесет година откако је у Светоуспенску цркву у Пивницама, уочи храмовне славе – Успенија Пресвете Богородице, 15/28. августа 1952. године, убачена бомба.

У селу Пивницама се до сада о овом догађају говорило само међу оним малобројним парохијанима који су на основу оног што су чули од старијих, сада већ упокојених, сведочили, али углавном износећи не сасвим тачне податке. Само захваљујући блаженопочившем презвитеру Боривоју Вујкову, тадашњем пароху деспотовачком, који је те 1952. године, одмах после храмовне славе у Пивницама, крајем августа, примио парохију пивничку у опслуживање, имамо званична писмена обавештења и сведочанства о ономе што се тада догодило, у виду дописа – аката које је он тада упутио вишим црквеним властима, а који се налазе у архиви парохије пивничке. У парохијском летопису, као ни у другим црквеноопштинским актима, о томе, нажалост, не постоји ниједан запис.

Наиме, те године, у току бденија, око 20 часова, приликом појања *Великог славословља*, кроз отворен прозор на јужној страни цркве, за десну певницу убачена је бомба. Свештеник Светозар Шећеров, тадашњи парох пивнички, као и присутни верни народ, у страху и паници, уплашени, ужурбано су напустили свети храм и разишли су се својим кућама. Богослужење је прекинуто. Убачена бомба није експлодирала, јер, како је касније установљено, из ње је била извађена виљушка. Тек ујутру, на сâм дан храмовне славе, о овоме је обавештен председник Црквене општине, који је одмах обавестио Месни народни одбор у Пивницама и заједно са представницима истог и органима милиције из места, извршио увиђај, али бомбу нису смели да дирају. На лице места је дошао представник УДБЕ, који се ту некако нашао (!?) и који је сâм хтео да уклони бомбу, али народ то није дозволио, очекујући да дође виша власт. Отац

Боривој Вујков је дошао у село јер је замењивао оболелог пароха, који је убрзо премештен у Вилово, и одмах обавестио Епархијски управни одбор Епархије бачке, као и УДБУ АП Војводине. Он је служио свету Литургију у порти заједно са још тројицом свештеника. У току службе, дошли су представници УДБЕ и заједно са часницима Црквеног одбора изнели бомбу. После службе, место за десном певницом где је била бачена бомба – чиме је свети храм оскрнављен – освештано је. Народ је читавог дана био узнемирен, а представници органа власти сазвали су после подне скуп од око двадесет људи на коме су изјавили да они нису криви за овај немили догађај и да ће кривац бити кажњен. Испитиван је и појац који је био за певницом.

Сутрадан, 29/16. августа, свештеник Боривој је о свему што се догодило писмено обавестио архијерејског намесника новосадског, Епархијски управни одбор Епархије бачке, Његову Светост Патријарха Викентија, (који је од 25. маја те године замењивао светог Владика Иринеја Ћирића, администрирајући Епархијом бачком) и Верску комисију при Министарству ФНРЈ. На крају извештаја износи своје мишљење:

„Из свега овога можемо слободно казати да је бомба била намењена свештенику, али не да га убије (јер је била извађена виљушка) него да га заплаши и што пре истера из села. Како је свештеник без разлога имао до сада много неприлика и сметњи од стране народних власти и појединих покварених типова (цивила), не може се казати ко је то дело учинио, јер нема уопште циља, када је бомба била без дејства. Надаље, због забринутости и *ушепртљјења* органа народних власти, види се да се је хтело створити уочи славе метеж и хаос, а када се томе дода да је потпуна слава била забрањена, онда је све то још замршеније.”

Напомиње у обраћању Верској комисији и следеће:

Из летописа

„Преносимо свеопште мишљење народа у Пивницама да је та бомба бачена у намери застрашивања и коначног прогона свештеника, јереја Светозара Шећерова (који је премештен) и да је то дело већ у склопу приметних хајке противу њега, јер је познато да има неприлика и страдања од покварених људи који су га оцрнили и оклеветали код народних власти и да није имао мира како

од власти у селу тако и у срезу Оџацима... Народне власти у селу и срезу, односно поједини њихови органи, не односе се према Цркви, религији и народу коректно и има низ сметњи, страшења, спречавања и уопште неразумевања, те се томе може додати и задњи суд над председником Црквене општине и једним чланом што се светло у цркви увело под обемом да је прилог купљен на улици (што не одговара истини), а ту је најкарактеристичније то да су исти испитивани поред *набеђене* своје кривице о стварима што није имало никакву везу – *Шта ће светло у цркви, зашто идеш у цркву, шта је Црква* и низ других гадних изрека и питања (свакога су испитивали по око два или два и по часа). Када се све ово сабере онда се не може дати тачан суд, јер ту треба напоменути и страдања представника евангеличке религије...”

Свој извештај, парох деспотовачки закључује молбом:

„Преносимо револт народа због оскрнављења баш православне цркве и молбу да Горњи наслов употреби свој ауторитет код меродавних Виших власти како ова ствар не би легла него да се кривци пронађу и казне без обзира ко то био и такође да се односи Цркве и њених представника са народним властима нормализују и да престане појединачна самовоља и ту и тамо кршење уставне

Светоуспенски храм у Пивницама

слободе и без сметње исповедање вере и верског управљања и живота уопште.”

Свештеник Светозар Шећеров је био веома ревностан у савршавању своје пастирске службе, тако да није за чуђење то што је био прогоњен од безбожника. Да поменемо само део његових подвига. Године 1950. је основао је Православну хришћанску заједницу и Певачко друштво. Први пут је те године донет бадњак у порту и молитвено прослављена православна Нова година. Наредне, 1951. године, обновљена је Светоуспенска црква и уведено је електрично осветљење у њу.

Светоуспенска црква у Пивницама је овим немилим догађајем на својеврстан начин постала мученичка и можда једина у којој се овако нешто догодило. Бомба није експлодирала, али је оскрнавила свети храм, узнемирила и застрашила свештеника и верни народ, прекинувши богослужење које због тог немилог догађаја сутрадан није могло бити савршено у храму већ у порти, иако је била храмовна слава. Никада није установљено ко је учинио ово недело.

Нека Господ, молитвама Пресвете Своје Мајке, упокоји душе Својих верних свештенослужитеља Светозара и Боривоја, који су неустрашиво исповедили своју веру у та тешка времена, а нека опрости свима онима који заиста нису знали шта чине! Амин.

Из летописа

Ђакон Бранко Бандобрански ТРИДЕСЕТОГОДИШЊИЦА ОСВЕЋЕЊА ТЕМЕЉА ХРАМА СВЕТИХ КИРИЛА И МЕТОДИЈА У НОВОМ САДУ

На празник Светих Кирила и Методија, 11/24. маја 2024. године, навршило се тридесет година од освећења темеља храма посвећеног овим светим Божјим угодницима у Новом Саду.

1994. године постојао један храм мање него у 18. веку. Предстојатељ Цркве Божје у Бачкој је наведеном приликом поучио присутне да без просвећења, без обнове духовног живота и уобичајеног црквеног живота нашег народа

Храм Светих Кирила и Методија у Новом Саду

О освећењу темеља наведеног храма у новосадском насељу Телеп сведочи писмени извештај тадашњег надлежног свештеника, блажене успомене протојереја-ставрофора Чедомира Чалића, тадашњег пароха треће парохије при Саборном храму у Новом Саду, у којем је наведено неколико значајних и занимљивих података о телепском храму и о прошлости Новог Сада. Наиме, освећење темеља храма је извршио Епископ бачки Иринеј уз саслужење блаженопочившег епископа осечкопољског и барањског Лукијана и свих новосадских свештеника, а наведеном чину је молитвено присуствовало око две хиљаде верника. У беседи после извршеног чина освећења темеља, Преосвећени владика Иринеј је указао на тужан податак да је у Новом Саду

све друге потребне обнове нису могуће. Владика Иринеј је тада нагласио да Православље на нашем српском простору нема свој почетак у личности Светога Саве, – личност овог светитеља представља његов врхунац, – већ да је његов прави почетак у личностима светих Кирила и Методија, који су у ове крајеве били послани као апостоли од стране нашег братског грчког народа. Епископ бачки Иринеј је закључио своју беседу подсећањем на веома битну истину да равноапостолна мисионарска делатност светих Кирила и Методија и њихових ученика представља чврст доказ континуитета хришћанске вере и предања на нашем поднебљу.

У извештају се даље наводи да ће будући храм на Телепу имати површину од 650 мета-

Из летописа

ра квадратних, тако да ће моћи да прими око 600 верника, да ће висина храма од подножја до свода бити 18 метара, а да ће врх централне куполе досезати висину од 32 метра. Извештај је завршен цитирањем текста повеле која је уграђена у темеље храма Светих Кирила и Методија приликом чина освећења.

Данас, тридесет година касније, у Новом Саду има пет храмова више него у 18. веку, граде се још два нова, обнављају се и уређују постојећи, а од посебне важности је чињеница да ће у ближој будућности новосадску обалу Дунава, на Лиману, градској четврти суседној Телепу, красити храм посвећен светим мученицима бачким.

Откуда у српском народу традиција ктиторства и задужбинарства светих храмова? Ова традиција је поникла из семена које су посејали светитељи из светородне лозе Немањића, на челу са преподобним Симеоном Мироточивим и Светим Савом и она је доносила богате плодове у свим вековима наше историје. Реч је у потпуности о хришћанском приступу ктиторству и задужбинарству, о чему најбоље сведоче речи народне епске песме о Светоме Сави, у којој први српски архиепископ свима поручује:

„Није бабо расковао благо
на наџаке ни на буздоване,
ни на сабље ни на бојна копља,
ни добријем коњма на ратове;
већ је бабо потрошио благо
на три славна Српска намастира:
једну бабо саградио цркву:
б'јел Вилиндар наред горџ Свете,
красну славну себе задужбину
(...)
другу бабо саградио цркву:
Студеницу на Влаху Староме,
красну славну мајци задужбину
(...)
трећу бабо саградио цркву:
Миљешевку на Херцеговини,
красну славну Сави задужбину...”

Светитељи из лозе Немањића и сви потоњи ктитори и задужбинари из нашега рода су веома добро знали да ће, градећи свете хра-

Унутрашњост храма Светих Кирила и Методија у Новом Саду

мове, изграђивати живе храмове, живу Цркву Божју. Они су знали да ће, градећи свете храмове, изграђивати сами себе и уграђивати сами себе у Цркву Божју, која се још назива и Телом Христовим у којем смо сви удови понаособ (ср. I Кор. 12, 27).

Осим зиданих храмова у којима се врше богослужења и молитвословља, наша тела представљају својеврсне храмове, о чему говори свети апостол Павле у Посланици Коринћанима: „...Тело ваше (је) храм Светога Духа који је у вама, којега имате од Бога и нисте своји...” (I Кор. 6, 19).

Нека би Господ дао да и у нашем времену опстане хришћански дух ктиторства и задужбинарства, дух који су имали и ктитори и задужбинари телепскога храма.

Свим упокојеним ктиторима, приложницима, благоукраситељима, свештенослужитељима, браћи и сестрама храма Светих Кирила и Методија у Новом Саду нека је вечан спомен!

Свети и равноапостолни Кирило и Методије, учитељи и просветитељи словенски, молите Бога за нас!

Портрети говоре

Милан Степановић СТЕФАН ИЛКИЋ – ДУХОВНИК, ЦРКВЕНИ ПИСАЦ И РЕВНОСНИ КУЛТУРНИ ПРЕГАЛАЦ

У дугом низу знаменитих сомборских Срба, који су оставили видан и дубок траг у културном, просветном и духовном животу нашег народа на простору Панонске равнице, налази се и име архимандрита Стефана Илкића, духовника, црквеног писца и уредника, бесумње једног од најревноснијих прегалаца у друштвеном и културном животу сомборских Срба током прве половине 20. века. Његово основно деловање може да се сведе на непрестано залагање за очување националног идентитета и културне баштине српског народа и његове Цркве на простору данашње северне српске покрајине Војводине.

Стефан Илкић је рођен у Сомбору, 3/15. јуна 1875. године, као син сомборског трговца на мало Саве Илкића и његове супруге Јулијане, девојаштвом Адамовић, родом из Старог Кера – данашњег Змајева (Илкићи су, иначе, грана овдашње старе породице Коларић, са којом деле и заједничку крсну славу – Светог Стефана). Крштен је сутрадан, 4/16. јуна, у сомборској Светођурђевској цркви, а крстио га је свештеник Георгије Петровић, отац знаменитог српског књижевника и академика Вељка Петровића.

Четири разреда српске основне школе (1882 – 1886) и прва четири разреда Државне гимназије (1886 – 1890) Стефан Илкић је завршио у родном Сомбору, после чега је, између 1890. и 1893. године, похађао овдашњу Српску учитељску школу (Препарандију) у генерацији са Јованом Дучићем. Током 1897/1898. године започео је студије

Архимандрит
Стефан Илкић

на Кијевској духовној академији, које је прекинуо због болести. Уз краће прекиде радио је као учитељ Српске основне школе у Сомбору од 1893. до 1908. године. Уједно је био и перовођа (секретар) Месног школског одбора у Сомбору.

Задужбина Стевана Екема Коњовића 1940-их
(касније манастир Светог Стефана)

Као млади српски учитељ био је један од тројице Сомбораца који су имали посебне заслуге за прелазак преко хиљаду Шокаца из села Сантова (северно од Сомбора) у православу веру (12. марта 1899). Илкић се том приликом добровољно пријавио да проведе неко време међу сантовачким Шокцима и да

Портрети говоре

их припреми за чин преласка у Православље, а после тога је био и учитељ тек покренуте сантовачке православне Основне школе.

Монашки чин Стефан Илкић је примио 20. августа 1908. у манастиру Свети Ђурађ, који је припадао Темишварској епархији. Са благословом темишварског владике др Георгија Летића, замонашио га је игуман тог манастира Стефан Николић. За јеромонаха Илкић је рукоположен 13. септембра исте године у тадашњем манастиру Врањево код Новог Бечеја, после чега је постављен за старатеља и духовника манастира Свете Тројице у Кикинди – задужбини Меланије Николић. У Кикинди је био на служби наредну деценију, а током три ратне године (1914 – 1917) предавао је веронауку православним ученицима тамошње Државне гимназије (током своје службе у Кикинди Илкић је, у друштву будућег бачког епископа, тада архиђакона Иринеја Ђирића и композитора Исидора Бајића, посетио Свету Гору, о чему је начинио сажет путопис). Године 1918. постављен је за администратора парохије у Араду, а 1919. био је администратор парохије у Темишвару.

У родни град Илкић се вратио 1920. године, када је 1. октобра постављен за старатеља задужбине имућног Сомборца Стевана Екема Коњовића (још 1910. Илкић је, изричито, опоруком задужбинара, именован за председника патроната ове задужбине). Током 1920/1921. био је предавач у сомборској Државној учитељској школи, као и у овдашњој Државној гимназији. У јесен 1921. постављен је за управника сомборске Градске библиотеке и ту дужност је обављао све до почетка окупације 1941. године.

Још као млад учитељ Илкић је био председник омладинског удружења „Напредак” у Сомбору, а потом и члан управе Српске читаонице, чији је био перовођа од 1901. до 1906. године, у време када је председник Читаонице био Лаза Костић (Илкић је у сомборској Српској читаоници радио на оснивању њене књижнице, а одржао је и неколико предавања). Почетком 20. века био је перовођа и у Добротворној задрузи „Српкиња Сомборкиња”. Илкић је био потпредседник Сомборске српске певачке дружине, чији ће

председник бити нешто касније, од краја 1921. до краја 1927. године (године 1923. био је и први потпредседник Земаљског савеза српских певачких дружина Краљевине СХС). Између 1928. и 1938. био је председник Месног, односно Среског одбора Црвеног крста у Сомбору, а 1936. један од обновитеља рада сомборског Историјског друштва. Поред тога, налазио се и на челу Одбора за збрињавање руских избеглица, Градског позоришног одбора и Градског просветног одбора у Сомбору, а после Другог светског рата је био и председник Свештеничког удружења. Стефан Илкић је одлично говорио немачки, руски, мађарски и румунски језик, служио се и латинским, а савршено је познавао црквенословенски и славеносрпски. У својој аутобиографији Илкић наводи да је, „ради упознавања манастирског и црквеног живота”, посетио Русију, Румунију, Бугарску, Турску, Пољску, Аустрију, Италију и Француску.

Године 1919. Стефан Илкић је добио право ношења црвеног појаса и кадифне камилавке. Наредне, 1920. године, додељен му је чин игумана, а 1923. је одликован је набедреником. Краљ Александар га је 1924. године одликовао орденом Светог Саве четвртог степена. Од 1931. године имао је право на ношење напрсног крста, а о Никољдану 1932. епископ бачки др Иринеј Ђирић га је произвео у чин архимандрита, после чега је именован за привременог настојатеља манастира Бођани. Већ наредне, 1933. године, постао је привремени настојатељ манастира Ковиља, а када је Ковиљски манастир исте године, одлуком Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве, постао манастир са женским монаштвом, архимандрит Стефан Илкић се вратио у Сомбор.

Између 1928. и 1933. године у Сомбору је подигнута, у српско-византијском стилу, задужбина Стевана Екема Коњовића – храм Светог архиђакона и првомученика Стефана, о коме се наредних година старао Стефан Илкић. Задужбину је 1933. осветио свети владика др Иринеј Ђирић, а 1961. владика бачки Никанор Иличић је доделио овој задужбини статус манастира. Године 1940. Илкић је учествовао у покрету за помирење Православ-

Портрети говоре

не и Римокатоличке Цркве и тим поводом је начинио реферат „Суштина савременог васељенског (екуменског) покрета за уједињење Цркава и социјални му значај”.

У време Другог светског рата мађарске окупационе власти су понудиле Стефану Илкићу место поглавара неканонске Мађарске Православне Цркве, али је Илкић то категорички одбио, а није прихватио ни понуду да буде постављен за професора на Вишој православној богословској школи у Будимпешти. После Другог светског рата национализована је имовина задужбине Стевана Коњовића, чиме је онемогућено њено даље издржавање, па је њен старатељ, архимандрит Илкић, постављен 1946. за пароха и настојатеља цркве Светог Јована Претече у Сомбору.

Од посебног значаја је била списатељска и издавачка делатност Стефана Илкића. Још као младић, током последње деценије 19. века, Илкић је постао један од најактивнијих сарадника првог српског педагошког часописа *Школски лист*, који је излазио у Сомбору (1900. и 1903. био је и привремени уредник овог часописа). Његови чланци у *Школском листу* су се тематски бавили проблемима верске наставе, али и експерименталне и дечје психологије. Током прве декаде 20. века био је сарадник и уредник сомборског независног српског политичког недељника *Слога*. Био је представник овог листа на Другом конгресу југословенских књижевника и публициста, одржаном 1906. године у Софији. Писао је чланке за лист карловачке патријаршије *Српски Сион*, потом за *Богословски гласник*, *Православље*, *Духовну стражу*, *Весник Српске Цркве*, а касније и за *Православну мисао*, као и за *Летопис Матице српске*. Између 1928. и 1940. Илкић је главни уредник и издавач *Духовне страже*, часописа за духовну просвету и монашки и црквени живот, који је, током већег дела свог постојања, излазио у Сомбору. Писац је и неколико књига и књижица са духовном, историјском и књижевном тематиком: *Последњи дани земнога живота Господа нашег Исуса Христа*, Сремски Карлов-

ци 1906; *Споменица на четрдесетогодишњу прославу учитељевања Александра М. Коњовића, учитеља Православне српске основне школе брестовачке*, Сомбор 1906; *О светом покајању – пастирско и литургијско практично упутство за савршавање ове свете Тајне*, Сремски Карловци 1910; *Светогорски утисци – успомене с пута*, Нови Сад 1912; *О молитви – побожним православним хришћанима за поуку*, Кикинда 1917; *Манастири и калуђери у српским народним песмама*, Сремски Карловци 1928. Приредио је календар *Слоге* за 1908. годину, уредио је Црквени календар за Темишварску епархију 1919, службени календар Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве за 1934. и 1935. годину, као и *Годишњак Историјског друштва у Сомбору* 1936/1937. године. За *Споменицу сомборске Учитељске школе*, објављену 1953. поводом 175 година традиције образовања учитеља у Сомбору, Стефан Илкић је написао четири прилога.

Стефан Илкић се упокојио у Сомбору 9. маја 1963. године, у 88. години живота. Сахрањен је 11. маја у крипти Коњовићеве задужбине, тада већ манастира Светог архиђакона Стефана, а опело је служило седамнаест свештеника. У некрологу који је објављен у часописима *Духовна стража* и *Православна мисао* наведено је, поред осталог, да Стефан Илкић „бејаше неуморни проповедник светог Јеванђеља и апостол мира и љубави...” Додали бисмо – и неуморни борац за очување српске духовне и културне баштине.

Наредне, 2025. године, навршава се један и по век од рођења архимандрита Стефана Илкића, о чијем су животу, раду и делу писали, између осталих, Радивој Плавшић, Добривоје Каписазовић, Стеван Васиљевић, Јован Васиљевић, Радивој Стоканов, Лепосава Кљајић, Иво Мунћан, Бранислав Ђурчић, Биљана Ђурашиновић, Боривоје Ђорђевић и Снежана М. Божанић (њен рад је посебно детаљан и фактографски поуздан и био је од драгоцене помоћи при настанку овог прилога о Стефану Илкићу).

Катихета Бранислав Илић

МОНОГРАФИЈА О САБОРНОМ ХРАМУ У НОВОМ САДУ

(Наталија Стокановић, *Саборна црква Светог Георгија у Новом Саду*,

Беседа – Музеј Српске Православне Цркве, Нови Сад – Београд 2024, 327 стр.)

Хришћански храм је богослужбена грађевина и свештени простор у којем се хришћани сабирају ради саборне молитве, слављења Бога и заједничког приношења бескрвне жртве. Због тога је у Светом Писму за храм уобичајен назив *дом Божји* (ср. ИМојс. 28, 22; II Цар. 12, 5) и *дом молитве* (Мат. 21, 12 – 13; Лук. 19, 46). Још у Старом Завету Бог је открио људима да ће се Његов дом тако назвати: „Јер ће се дом Мој звати дом молитве свима народима” (Ис. 56, 7). Сваки храм представља драгоцен бисер, јер се у њему сабирамо ради учешћа у небоземној Тајни – светој Евхаристији. У храму бивамо учесници тајанственог и словесног богослужења и свеколиког светотајинског живота, у њему се поучавамо и у своје биће примамо јеванђелско семе које ће као плод активног црквеног живота у погодно време дати свој плод. Једноставно речено, храм је централно место нашег сабирања у име Божје и као такав он представља душу сваког града и села.

Следујући овој истини о важности храма и његовој свештеној и благословеној улози у једном граду, у издању *Беседе*, издавачке установе Епархије бачке, и Музеја Српске Православне Цркве, објављена је монографија *Саборна црква Светог Георгија у Новом Саду*, ауторке Наталије Стокановић. Монографија о Саборном храму Епархије бачке представља капитално дело, које на јасан и недвосмислен начин сведочи о духовном, културном и уметничком значају Светогеоргијевског храма у Новом Саду. Књига је подељена у пет целина, од којих свака на свој начин доноси причу о овом дому молитве и освештаном месту у којем се вековима проповеда реч Божја.

Први део књиге садржи предисторију и најранију историју храма. У овом поглављу читаоци су у прилици да се упознају са изворима за проучавање храма и тезама досадашњих истраживања, као и знаменитим

свештенослужитељима који су својим пастирским деловањем и свеукупним прегаштвом обележили најранију историју ове новосадске богомоље. Ауторка у овом поглављу доноси сведочанства о Великој сеоби и оснивању Карловачке митрополије, као и о подизању Петроварадинске тврђаве и Шанца (данашњег Новог Сада). Ово прво поглавље читаоцу даје јасну слику у каквом времену и у којим околностима се рађа жеља о подизању Саборног храма.

У другом делу монографије пажња је посвећена једном од најистакнутијих архијереја на катедри епископа бачких – епископу бачком Висариону Павловићу (1731 – 1756). Данашњи новосадски Саборни храм изграђен је на основи храма који је саградио овај знаменити архијереј, чије је име остало златним словима записано на страницама историје, не само Епархије бачке, него свеколике Српске Православне Цркве. О веома плодном и неуморном архијерејском деловању

Издавачка делатност

Унутрашњост Саборног храма у Новом Саду

епископа Висариона казује се у овом делу књиге, са посебним нагласком на његов однос према храму као свештеном месту молитве и проповедања речи Божје. Према сведочанству ауторке, подизање новог храма у Петроварадинском Шанцу, представљало је средишњу тачку уобличавања новог схватања уметности заснованог на барокним идејама. У овом поглављу истакнут је и значај првог антиминса Христифора Жефаровића који је, следејући вековном литургијском предању, владика Висарион даривао новом храму. О пажњи коју је епископ бачки Висарион Павловић посвећивао храму и богослужењу, сведочи и чињеница да је овај знаменити архијереј нацрт изгледа новог антиминса поручио од познатог сликара Христифора Жефаровића, који је поверено му богоугодно дело предано и са великом пажњом извршио. Завршни део другог поглавља књиге садржи детаљан опис овог антиминса из 1751. године, чији изглед је био образац за антиминсе који су

касније израђени за потребе храмова у Епархији бачкој. Прича о бризи епископа Висариона о украшавању Саборног храма, крунисана је сведочењем да је наведени бачки архијереј храм даривао и иконостасом.

Треће поглавље књиге посвећено је Новом Саду после бомбардовања 1849. године, када је и Саборни храм у Новом Саду поделио судбину свога народа. Ауторка посвећује пажњу политичким дешавањима у Европи и Карловачкој митрополији, као и обнови храма и града после Буне. У овом сегменту пажња је посвећена радовима на обнови храма, који су трајали од 5. новембра 1850. до почетка јула 1853. године. Будући да је дотадашњи храмовни ентеријер изгорео, после грађевинске обнове се приступило опремању храма богослужбеним мобилијаром, што је и детаљно описано у овом трећем поглављу монографије. У периоду од 1855. до 1857. године израђен је нови иконостас, а реч је о иконостасу који је 1902. године дарован Светотројичном

Издавачка делатност

храму у Ченеју. Детаљним описом овог иконостаса и указивањем на значај уметника који су радили на његовој изradi, закључено је треће поглавље овог свеобухватног дела.

Велика обнова храма од 1902. до 1905. године јесте тема четвртог, уједно и најобимнијег поглавља монографије. Ово поглавље ауторка започиње причом о Новом Саду и његовом значају у том времену, као и вишедеценијским усрдним припремама за обнову новосадских богомоља, међу којима је био и Саборни Светогеоргијевски храм. Четврти део монографије доноси сведочанство о спровођењу велике обнове храма и указује на озбиљност, преданост и уметничку вредност која нам је и до данас позната и чулно видљива. Наталија Стокановић у овом делу своје монографије пажњу посвећује сваком детаљу појединачно, како зидном сликарству тако и уметничкој вредности која је присутна у целокупној унутрашњости новосадског Саборног храма. Она посвећује пажњу свакој икони на иконостасу, као и ликовним украсима који се налазе у троновима и јужној и северној певници. Четврти део монографије доноси и детаљну анализу храмовних витража који на свој начин представљају уметничку вредност од изузетног значаја.

Пето поглавље монографије посвећено је храмовној ризници и подсећању на значај богослужбених књига које су дароване Саборном храму и сведоче о верским и културним прегнућима Срба кроз векове. Ту је и детаљан преглед богослужбених предмета који се чувају у ризници Саборног храма, а многи од њих су и до данас у богослужбеној употреби. У оквиру овог дела читаоци могу да се упознају са материјалним остацима из времена од 11. до 16. века, као и до средине 18. века. Поред тога, ауторка истиче знамените родољубе и дародавце, као и велики допринос Марије Трандафил у помагању храма.

Капитално дело у виду монографије о Саборном новосадском храму крунисано је подсећањем на један од најважнијих благодатних догађаја који су се у нашим данима збили под сводовима Светогеоргијевског храма, а реч је о обретењу моштију светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере,

и свечаном чину канонизације светог Иринеја, исповедника вере, и светих мученика бачких, 2. октобра 2022. лета Господњег.

Монографију употпуњују многобројни светлописи, који на свој начин читаоцу дају јасну слику и сведоче о лепоти древног здања новосадског Саборног храма.

Репрезентативна монографија под називом *Саборна црква Светог Георгија у Новом Саду* спада у ред драгоцених књига у којима се не говори само и искључиво о догађајима из прошлости већ се на изузетно јасан начин истиче литургијско *данас* чији крајњи циљ је есхатолошка реалност. Отуда није случајно да је у свом предговору за књигу Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј, између осталог, написао следеће:

„Ми који свакодневно литургишемо у овом храму, који се сабирамо у њему и свој светотајински и богослужбени живот водимо под његовим сводовима из дана у дан, године у годину, деценије у деценију, стварност коју храм обухвата и сажима доживљавамо, на првом месту, као нешто живо и савремено, али и свевремено, као вечно *данас је дан спасења*, а тек из другог плана као простор који вековима траје и који има свој велики значај на том историјском, културном и уметничком плану”.

Напослетку, искористићемо прилику да изнесемо лични утисак. Поред исцрпних сведочанстава о значају новосадског Саборног храма, гледано са духовне, историјске или културолошке стране, текст монографије настале из пера Наталије Стокановић читаоцу нуди поуку, тојест преноси катихезу коју сваки храм својим постојањем и деловањем сведочи. Ауторка причом о катедралном храму Епархије бачке читаоцу поручује да се управо у храму, на светим богослужењима, Црква пројављује као Тело Христово, као духовно лечилиште, бања препорода, друго небо, Горњи Јерусалим и земаљско небо будућег века, а да човек, као литургијско биће, причешћујући се Телом и Крвљу Христовом у храму, постаје храм христоносни (ср. 1 Кор. 10, 16), тојест храм Духа Светога (1 Кор. 6, 19) и као такав стиче предукус Царства небеског.

Из школске клупе

Са часа веронауке О ХРАМУ

Катихета: Помаже Бог, децо! На једном од претходних часова разговарали смо и промишљали о значају личне и заједничке или саборне молитве, а нашу причу о молитви наставићемо указивањем на значај храма. Шта је храм и како га ви доживљавате?

Андреј: Храм је дом Божји и простор намењен за молитву. Мени лично, храм је синоним за мир и љубав. Долазећи у школу, често посећујем наш оближњи храм који из наше учионице и видимо.

Катихета: Дакле, храм је освештани простор под чијим сводовима се савршавају богослужења, као и свете Тајне и остала молитвословља. Андреј је дивно истакао да је храм дом Божји који превасходно посећујемо ради учествовања у богослужењу, али и ван богослужења походимо храм и примамо благослов оних светиња које су у њему налазе.

Ања Лукић, V-4

Основна школа „Јован Јовановић Змај”, Србобран

Емилија: Вероучитељу, у чему је разлика између храма и Цркве?

Катихета: Хвала ти на овом важном питању! Наша вера се у историји пројављује конкретно – као Црква. Оснивач или Глава Цркве је Сâм Господ Исус Христос. Црква је као заједница верних првобитно била мала заједница сабрана око Христа, заједница коју су чинили апостоли, Пресвета Богородица и друге личности чији су животи били везани за Христову мисију и рад. Током времена та заједница се постепено увећавала. Наиме, Дела апостолска сведоче да је на дан Силаска Светога Духа на апостоле у Јерусалиму било крштено неколико хиљада душа. Зато се тај дан често назива рођенданом Цркве. Будући да се у храму као у богослужбеној грађевини сабирају верујући који су крштени и миропознати и који као такви чине Цркву Христову, храм се неретко још назива и црквом. Дакле,

Зорана Мићић, V-4

Основна школа „Јован Јовановић Змај”, Србобран

Из школске клупе

Ана Крнетић, VII-4
Основна школа „Јован Јовановић Змај”, Србобран

Невена Перишић, VI разред
Основна школа „Жарко Зрењанин Уча”, Надаљ

када кажемо храм, мислимо на богослужбену грађевину, а када кажемо Црква, мислимо на сабрање или заједницу верних која се сабира у одређеном храму.

Анастасија: Из Вашег одговора на Емилијино питање јасно нам је да нећемо погрешити ако уместо речи *храм* кажемо *црква*, јер је разлог градње храмова управо сабирање на молитву. Из историје смо учили да су хришћани у прва три века били страховито гоњени. Како су они градили храмове у том времену када су и сâми били гоњени?

Катихета: Хришћански храмови као нарочита богослужбена здања су у значајнијем броју почели да се појављују тек после престанка гоњења. Чланови прве јерусалимске хришћанске заједнице посећивали су старо-заветни храм, али су своје сабрање на Литургији вршили по домовима. Навешћу вам један сликовит пример: апостол Павле у поздравима које упућује адресатима својих посланица често помиње такве *домаће цркве*. У епохи гоњења хришћанства од стране незнабожаца главно место богослужбених сабрања хришћана представљале су такозване катакомбе. После доношења Миланског едикта 313. године, којим је загарантована слобода вероисповести, хришћани из катакомби прелазе у храмове. Можемо рећи да је тада званично почела изградња храмова. Први храмови су грађени на гробљима, односно на местима погребана светих мученика. И до данас, када се неки нови храм освећује, у Часну Трпезу се полаже честица моштију светих мученика.

Андреј: Постоје различити облици храмова, али готово сваки храм као да има облик крста. Шта нам храмови својим спољашњим и унутрашњим изгледом поручују?

Катихета: Сваки храм је покривен кровом који у сликовитом смислу представља небо; кубе (или купола) представља символ света обновљеног и преображеног у Христу. Овome доприноси и живописање (осликавање) храма, које чини опипљивим Христово присуство, Његово искупитељско дело, јединство и заједницу неба и земље. Унутрашњи распоред храма служи богослужбеним потребама и условљен је њима.

Из школске клупе

Јана Јовановић, VI-4
Основна школа „Јован Јовановић Змај”, Србобран

Да ли знате на коју је страну увек окренут храм?

Марија: Вероучитељу, знам ја!

Катихета: Реци, Марија!

Марија: Храмови су увек окренути у правцу истока, јер се сунце рађа на истоку. Храм у нашем селу је у непосредно близини гробља. Приметила сам да су и гробови окренути у истом правцу као и храм. Вероучитељу, да ли је то нека случајност или је то правило?

Катихета: За разлику од многобожачких храмова који су били окренути према западу, улазна врата хришћанског храма су окренута према западу, а олтар према истоку. Овакав положај храма је условљен положајем који хришћани вековима заузимају приликом молитве, тако да сабрана заједница која се моли гледа у правцу изласка сунца, управо како си ти, Марија, рекла. Будући да си споменула излазак сунца, ја ћу те допунити и рећи да је исток као страна изласка сунца, симбол ду-

ховног Сунца, односно символ Господа Исуса Христа и Његовог славног Другог доласка. На истоку је био рај, на истоку је остварено наше спасење. На истоку излази материјално сунце које даје живот свему што живи на земљи.

Марија је споменула гробље. Није реч о некој случајности – наши упокојени се сахрањују у правцу истока, што симболизује молитвени став и очекивање доласка Господњег и васкрсења из мртвих. На часовима верске наставе у другом разреду основне школе учили сте делове храма. Да ли се сећате који је најважнији део храма?

Василије: Олтар.

Катихета: Тако је, Василије! Да ли би могао да кажеш неколико речи о олтару и његовом значају?

Василије: Олтар нас подсећа на Светињу над светињама у коју је уведена Пресвета Богородица. Олтар је срце храма јер се најважније богослужбене радње врше у њему. Из олтара свештеник износи путир из којег се ми причешћујемо.

Катихета: Лепо си све објаснио! Дакле, олтар представља узвишено место, а осим тога још и земаљски рај у којем су живели прародитељи, затим она места одакле је Господ кретао на проповед, као и Сионску горњу одају у којој је установљена света Литургија. Као што показује и сâм његов назив (alta ara – високи жртвеник), олтар је издигнут у односу на друге делове храма за степеницу или две, а понекад и више. У олтарској апсиди се налазе Часна Трпеза, синтронос и пастофорије. Од наоса олтар је одељен иконостасом. Можемо ли укратко да наведемо и објаснимо и остале делове храма?

Милица: Ја бих хтела да кажем нешто о наосу или броду цркве.

Катихета: Милице, изволи!

Милица: Наос је простор где ми стојимо када смо на богослужењу. То је средишњи део

Из школске клупе

Јована Вираг, VII разред
Основна школа „Жарко Зрењанин Уча”, Надаљ

Вања Шијачић, VII-1
Основна школа „Јован Јовановић Змај”, Србобран

унутрашњости храма. Од олтарског простора наос је одвојен олтарском преградом – иконостасом. Наос је најпространији део храма. Ту се налази и целивајућа икона која нас увек дочекује на средини када долазимо у храм.

Катихета: Одлично, Милице! Термин *наос* представља синоним за црквено здање у целини. Понекад је називан *лађом цркве*, чиме се симболично указује на брод на коме верујући налазе уточиште и спас у току земаљског живота, животних бура и искушења. У наосу се налази већи део црквеног мобили-

лијара, између осталог и Богородичин и архијерејски трон, у неким храмовима проповедаонице (предикаонице), певнице и тако даље. Да ли знате шта је припрата или предворје храма?

Анастасија: То је простор од западног улаза до средине храма.

Катихета: Западни део храма, који је у првим временима био намењен за оне људе који су се припремали да приме свету Тајну крштења. Према богослужбеном правилу, у припрати се обављају неке свештенорадње и молитвословља, као на пример оглашавање оних који се припремају за крштење, чин одрицања од заблуда оних који се присаједињују Православној Цркви, литија на великом вечерњем, часови, вече-черје, полуноћница; прописано је да се у припрати обавља и чин опела.

Да закључимо: сваки од делова храма има своју богослужбену намену и своју симболику, управо како смо на нашем часу и указали. Храм је место нашег најконкретнијег сусрета са Господом у светој

Литургији, али и простор нашег освећења кроз учешће у осталим богослужењима. Храм је и сигурна лађа у којој налазимо утеху и мир када нам је тешко. Можемо заједно закључити да је храм свештени простор у којем ми имамо своје место и који што чешће треба да посећујемо, како бисмо све ово о чему разговарамо на нашим часовима конкретно применили и учинили делатним.

Приредио катихета Бранислав Илић са ученицима Средње школе за дизајн „Богдан Шупут” у Новом Саду.

Актуелности

Посета градоначелника Новог Сада манастиру Васкрсења Христова у Каћу

У четвртак, 30. маја 2024. године, господин Милан Ђурић, градоначелник Новог Сада, и госпођа др Весна Туркулов, инфектолог и редовни професор Медицинског факултета у Новом Саду, посетили су манастир Васкрсења Христова у Каћу. Уважене госте су дочекали Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки др Иринеј и Његово Преосвештенство Епископ мохачки г. Дамаскин, у присуству сестринства манастира на челу са настојатељицом монахињом Порфиријом.

Приликом посете, господин Ђурић и госпођа Туркулов су се упознали са досадашњим током радова на изградњи и унутрашњем уређењу манастирског храма Васкрсења Христова. Потом су посетили манастирску радионицу мозаика и иконописа, као и радионицу веза. У срдачном разговору, који је уследио после посете манастирског ком-

плекса, Митрополит бачки Иринеј је изразио захвалност господину градоначелнику на досадашњој помоћи и подршци Града Новог Сада Епархији бачкој око изградње ове и многих других светиња. Господин градоначелник је поручио да ће плодносна сарадња између Града Новог Сада и Епархије бачке и убудуће бити настављена и још више унапређена.

На крају срдачног сусрета, Високопреосвећени владика Иринеј је уваженим гостима захвалио на посети манастиру Васкрсења Христова у Каћу, пожелевши им много успеха у даљем раду. Господин Ђурић и госпођа Туркулов су митрополиту Иринеју и епископу Дамаскину и сестринству манастира Васкрсења Христова заблагодарили на срдачној добродошлицы и изразили велико задовољство што су посетили ову велелепну светињу Епархије бачке.

Директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама у посети Митрополиту бачком г. Иринеју

У среду, 12. јуна 2024. године, на позив Митрополита бачког господина Иринеја, директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама др Владимир Рогановић боравио је у службеној посети Епархији бачкој.

Господин Рогановић је упутио изразе захвалности свом домаћину на изузетно срдачном пријему, као и на постојаној служби, активној подршци у многим подухватима – посебно оним који подразумевају борбу за очување Православља, душе нашег бића и националног идентитета.

У заједничком конструктивном разговору размотрена су сва актуелна дешавања која оптерећују друштвену и

Митрополит Иринеј и епископ Дамаскин са гостима испред манастира Васкрсења Христова

Актуелности

Спасовдан у Саборном храму у Новом Саду

Митрополит бачки Иринеј
и др Владимир Рогановић

политичку свакодневицу у земљи и свету, а уједно је наглашена важност пријатељских односа и заједничког деловања Цркава, верских заједница и државе у решавању многобројних питања која доносе изазови савременог друштва.

На празник Вазнесења Господњег – Спасовдан, 30. маја / 13. јуна 2024. године, на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду началствовао је Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј, а саслуживали су Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, свештеници и ђакони Епархије бачке.

Током малог входа, Високопреосвећени владика Иринеј је, на основу одлуке Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве, протојереја Владана Симића, секретара Епархије бачке, одликовао правом ношења напрсног крста, за ревност у свештенопастирској служби, као и за савесно обављање свих дужности у служби свете Цркве Христове.

Беседећи после прочитаног јеванђелског одељка, Митрополит бачки Иринеј је, између осталог, рекао: „Свети старац Јустин Ћелијски, у беседи од пре пола века, на данашњи празник, каже да је овај дивни празник Господњи не само објашњење него и довршење, пуноћа свих празника, почевши од

Епископ мохачки Дамаскин благосиља класе новог рода пшенице

Актуелности

оних најранијих, од Рођења Христовог, а онда редом, преко Васкрсења, Преображења и свих других. Господ Христос овим Својим славним узношењем на небо, завршавањем подвига спасења, показује смисао свих претходних догађаја из историје спасења. Зашто се родио? Зашто је страдао? Зашто је поучавао и чинио чуда? Зашто је васкрсао? Управо ради спасења нашега. Зато је народ у праву што је, скраћујући назив, сажео у једној речи назив празника Спаситеља и спасења – Спасовдан.”

У току свете Литургије Високопреосвећени владика Иринеј је рукоположио у ђаконски чин г. Ђуру Кнежића, клирика Епархије аустријске. По заамвној молитви, владика Дамаскин је предводио литију у порти Саборног храма са чином благосиљања класја новог рода жита.

Посланство Руске Заграничне Цркве у посети Епархији бачкој

У суботу, 15. јуна 2024. године, Епархију бачку је посетио Митрополит њујоршки и

источноамерички г. Николај, првојерарх Руске Заграничне Цркве, са посланством које су чинили: Митрополит берлински и немачки г. Марко, Архиепископ монреалски и канадски г. Гаврило и свештенство Руске Заграничне Цркве. У пратњи посланства Руске Заграничне Цркве био је Епископ јегарски и изабрани британско-ирски г. Нектарије.

Посланство Руске Заграничне Цркве дочекали су, у манастиру Васкрсења Христова у Каћу, Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки др Иринеј и Његово Преосвештенство Епископ мохачки г. Дамаскин, у присуству сестринства манастира. Митрополит Николај и чланови посланства Руске Заграничне Цркве посетили су том приликом параклис и манастирски храм Васкрсења Христова у Каћу, као и манастирске радионице мозаика, иконописа и веза.

Потом је уприличена посета Светоархангелском манастиру у Ковиљу, где је служена доксологија Митрополиту њујоршком и источноамеричком г. Николају. После чина доксологије, Високопреосвећени Митропо-

Митрополит Иринеј и епископ Дамаскин са посланством Руске Заграничне Цркве у манастиру Ковиљу

лит бачки г. Иринеј је упутио поздравно слово Високопреосвећеном митрополиту Николају и члановима посланства Руске Заграничне Цркве. У свом обраћању митрополит Иринеј је уваженим гостима пожелео срдачну добродошлицу и захвалио им на указаној части због уприличене посете Епархији бачкој, предочивши им најзначајније податке из историје Светоархангелског манастира у Ковиљу.

Одговарајући на поздравне речи, Митрополит њујоршки и источноамерички г. Николај је заблагодарио Митрополиту бачком г. Иринеју на срдачном пријему и указаном гостопримству. Митрополит Николај је изразио велику радост због званичне посете посланства Руске Заграничне Цркве Српској Православној Цркви и Епархији бачкој, захваливши на братској подршци и указаној љубави.

Нови ђакон Епархије бачке рукоположен у Светоархангелском манастиру у Ковиљу

У недељу Светих Отаца Првог васељенског сабора, 3/16. јуна 2024. године, у Светоархангелском манастиру у Ковиљу, Епископ мохачки г. Дамаскин је началствовао на светој архијерејској Литургији, уз саслужење свештенства и ђаконства Епархије бачке.

У беседи после прочитаног јеванђелског одељка, Преосвећени владика Дамаскин је објаснио зашто је дошло до сазивања Првог васељенског сабора и зашто је недеља између празника Спасовдана и Педесетнице посвећена управо Оцима овог сабора. Владика Дамаскин је, између осталог, рекао: „Један од разлога је што је Сабор био управо у овоме времену. Други разлог јесте што је Сабор изложио темељно учење о Господу и Богу нашем Исусу Христу, Сину Божјем, Који је Савечан и Сабеспочетан Оцу. Колико је само великих имена било на овоме сабору и зашто је он заиста велики и свети? Из тог разлога што су на њему учествовали велики Оци Цркве које данас ми веома поштујемо и уважавамо, као свети Николај Мирликијски, свети Спиридон,

Епископ мохачки г. Дамаскин
са новорукоположеним ђаконем
Милошем Миливојевићем

затим свети Ахилије Лариски, свети Пафнутије Тиваидски. Они су у оно време били веома поштовани јер су за време гоњења многи од њих претрпели страдања, били су по тамницама, многи су мучени, а многи су имали и ране од тог страдања на своме телу.”

У току свете Литургије, Преосвећени Епископ мохачки Дамаскин је вероучитеља Милоша Миливојевића из Суботице рукоположио у чин ђакона.

Празник Педесетнице у Саборном храму у Новом Саду

У недељу свете Педесетнице, 10/23. јуна 2024. године, Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј је началствовао на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду. Високо-

Актуелности

Са свете архијерејске Литургије на празник Педесетнице

преосвећеном Митрополиту бачком Иринеју су саслуживали Епископ мохачки господин Дамаскин, свештеници Саборног храма и новосадски ђакони.

У архијерејској беседи после прочитаног јеванђелског зачала, Високопреосвећени владика Иринеј је објаснио различита имена великог празника Педесетнице и указао на различите начине јављања Духа Светога у Цркви кроз историју, рекавши, између осталог: „Управо је Дух Свети, чији Силазак на данашњи дан славимо, јавио Себе. Он је бестелесан и Његово име то указује – Дух. Зато је невидљив, није се оваплотио као Господ Христос, али је ипак, по Промислу Свете Тројице, из љубави Божје, показао Себе у једном симболичком, видљивом облику. На данашњи дан као да је неки тајанствени огањ сишао са неба, однекуд са висине – тако смо чули у књизи Дела апостолских где се описује данашњи догађај. Чули смо, дакле, да тај духовни, тајанствени огањ није био обична ватра за коју знамо из свога искуства свакодневног него светлост нестворена, вечна, кроз коју се

јавља и дејствује Дух Свети, Дух Божји. И тај тајанствени огањ се над ученицима Христовим на неки чудесан и чудан начин разделивао и у виду тих језика видљиво је сишао на главу свакога од њих. То је био Силазак Духа Светога на Цркву, на прве ученике Христове, на првобитну Цркву.”

После отпуста свете Литургије, Епископ мохачки господин Дамаскин је служио празнично вечерње свете Педесетнице, на којем су прочитане коленопреклоне молитве.

Прослава Видовдана у Саборном храму у Новом Саду

На Видовдан, у петак, 15/28. јуна 2024. године, Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј је начествовао на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа мохачког Дамаскина, свештеног братства Саборног храма и новосадских ђакона.

Парастос после Литургије на Видовдан

После прочитаног јеванђелског одељка, Високопреосвећени владика Иринеј је у својој беседи указао на смисао молитвеног прослављања празника Видовдана, као и на суштину Косовског Завета и опредељења за Царство небеско: „Празнујемо угоднике Божје, мученике Божје, а у њима Христа Који је први у сваком подвигу. Он је први Мученик Цркве у оба смисла: и као сведок истине, правде и љубави Божје – то је првобитно значење речи за мученика у грчком језику – али је и највећи Мученик као Богочовек, јер је добровољно, из љубави, за спасење света распет и потом васкрсао из мртвих. Тако се, прослављајући људе који су лик Христов одразили у свом животу, у својој личности, прославља Сâм Христос. У сваком подвижнику, у сваком угоднику Божјем, прослављамо најпре Господа Христа Богочовека, а онда и оне људе који су показали да богочовештво – тојест живети Богом, а бити човек – јесте призивање свакога хришћанина, свакога човека. Свети кнез Лазар и сви који су дали своје животе за ближње своје показали су истинитост богочовечанских речи

Христа да нема веће љубави од оне да неко живот положи за пријатеље своје, за ближње своје, за друге људе, а то је учинио свети кнез Лазар. Зато га је Господ обдарио светим моштима и даром чудотворства; зато му се у молитви увек обраћамо да он буде наш молитвеник пред Господом. Није он само својом жртвом на Косову пољу прославио Господа. Цео његов живот је био живот у Христу, за Христа и Христом. Он је био пре тога већ зрео и добар хришћанин, изванредан хришћанин. Јер, да то није био, не би имао снаге за прихватање подвига мучеништва; није га тражио, али када је, по допуштењу Божјем, настала таква ситуација, он је такав подвиг радо примио и извршио. Дакле, суштина празника је управо то да се увек подсећамо на истину овог вечног Косовског Завета, јер он није ништа друго до примењени Христов Нови Завет у животу укупне наше помесне Цркве и укупног нашег народа, али и сваког појединца, свакога од нас. То значи увек бити на путу Христовом, не жртвовати друге себи него себе ради других, што је урадио свети кнез Лазар.”

Актуелности

После заавоне молитве, Преосвећени владика Дамаскин је, уз саслужење свештенства и ђаконства, служио парастос свим нашим војводама и војницима који су свој живот положили за веру и Отаџбину, од Косовског боја до данас.

Литургијско сабрање у Светоархангелском манастиру у Ковиљу

У недељу Свих светих, 17/30. јуна 2024. године, у Светоархангелском манастиру у Ковиљу, светом архијерејском Литургијом је началствовао Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, уз саслужење свештенства и ђаконства Епархије бачке.

У беседи после прочитаног јеванђелског одељка, Преосвећени владика Дамаскин је, између осталог, рекао: „Ако волимо Бога свим својим бићем, тада ћемо кроз ту љубав према Богу имати и љубав према својим бли-

жњима, али та љубав неће бити себична, неће бити егоистична, него ћемо љубити некога да бисмо га волели не само у овоме свету него да бисмо га волели и у ономе свету. Љубићемо га тако што ћемо се молити за његово вечно спасење, јер нема веће љубави коју неко може да има према некоме осим оне да је спреман да пострада за њега и да је спреман да се моли за њега. А такву љубав имамо управо само онда када је Христос на првом месту у нашем животу. Онда ће и све друге ствари у нашем животу доћи на своје место. Сви свети Божји угодници су живели таквим животом. Трудили су се да у свом животу постану храмови Пресвете Тројице, да свој живот уподобљавају Богу, да постану обиталиште и свештени сасуд Духа Светога. И само таквим животом они су постали то што јесу. А ми, славећи њих, све свете Божје угоднике, слаavimo Бога, слаavimo Христа Кога су они следили.”

У току свете Литургије, Преосвећени владика Дамаскин је рукоположио у чин ђаконана Ненада Еркмана, вероучитеља из Сирига.

Епископ мохачки г. Дамаскин са новорукоположеним ђаконом Ненадом Еркманом

Светињама у походе

ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА
СЛУЖБА ЗА ПОКЛОНИЧКА ПУТОВАЊА

СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ

Путујте са благословом Цркве!

**Информације можете добити путем бројева телефона:
064/12-93-616 и 021/526-068**

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ
ХРАМА У МОНАСТИРУ
ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВА
НА СУНЧАНОМ БРЕГУ У КАЂУ

Жиро-рачун 150-000002502480343 (Еуробанк Директна, Нови Сад)